

Letna skupščina ZZB v Mariboru

Dne 29. maja so imeli v Mariboru letno skupščino Zveze združenj borcev NOB. Izvolili so delegate za republiško skupščino, ki bo najbrž oktobra letos. Obenem pa so tudi obravnavali svoje delo v času od zadnje skupščine.

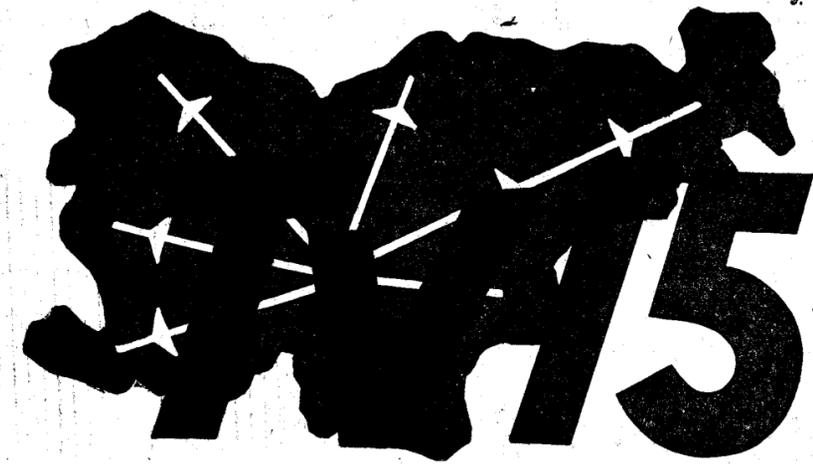
Povprečen poslušalec razprave in poročila bi pomislil, da je delo ZZB okraja Maribor močno pomanjkljivo. Tako v referatu kot v diskusijah so namreč predvsem govorili o pomanjkljivostih in nerešenih vprašanjih, zelo malo pa so govorili o velikih uspehih, ki so zla-

sti na nekaterih področjih dvignili mariborsko organizacijo na prvo mesto v Sloveniji. Ta izredna kritičnost tudi sama po sebi govori o močnih težnjah in zavzetosti po nadaljnjem izboljšanju organizacijskega dela in odpravljanju zadnjih pomanjkljivosti.

Krog vprašanj, ki so o njih razpravljali na skupščini, zajema podobno kot pri vseh takih zborovanjih vsa vprašanja, ki se z njimi ukvarjajo vse tri organizacije ZZB. Zato bi morda veljalo, da seznanimo javnost z nekaterimi bistvenimi vprašanji z razprave in iz referata v Mariboru. Tako so razpravljali o dosedanjih določilih glede invalidskega dodatka. Ta določila so za-

Tudi glede višine invalidnine za stare padlih borcev, ki za vsakega padlega dobivajo po 1200 dinarjev, je bilo rečeno, da je to za današnji čas anahronizem in celo sramotno. Glede nabave motornih vozil za invalide s poškodovanimi ali amputiranimi nogami so predlagali, da bi pravice do regresa pri nakupu vozil teh invalidov razširili tudi na invalide z okvarami dihal in osrčja. Napori pri gibanju teh kategorij invalidov so namreč prav tako veliki in nevarni.

Zlasti obširno so se ustavili pri vprašanju vrednotenja bivših borcev v ožjem pomenu besede in nekdanjih internirancev. Iz razprave se je dala razbrati težnja, da se vedno ponekod delijo člane ZB na borce, aktiviste, internirance, vojne ujetnike, deportirance itd. Tako na primer dobi prej stanovanje borec od druge polovice 1944 kot pa interniravec od 1941 ali 1942. Tudi pri priznavanju dvojne delovne dobe ose-

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

DODATEK NA POKOJNINE

Na seji upravnega odbora Zveznega zavoda za socialno zavarovanje, ki je bila 2. junija, so sprejeli predlog odloka o višini in načinu izplačevanja dodatkov na pokojnine v I. 1964. Končni sklep o višini in načinu izplačila enkratnega dodatka bo sprejela skupščina jugoslovanske skupnosti socialnega zavarovanja na sestanku 5. julija. S tem bo uresničen nedavno sprejeti sklep Zvezne skupščine o izplačilu dodatka na pokojnine v znesku povprečno 8% vseh letnih pokojninskih prejemkov.

Izhajajoč od tega, da ima dodatek na pokojnino izključno značaj kompenzacije dviga življenjskih stroškov, je upravni odbor predlagal, da dodatek ne bi izplačevali linearno, temveč po regresivni lestvici v korist nižjih pokojnin.

V odstotkih bi se dodatek gibalo od 64% mesečnih prejemkov za najvišje kategorije upokojencev do 16% za najnižje, s tem, da dodatek ne more biti višji kakor 34.000 dinarjev.

Kategorije upokojencev s prejemki do 13.000 din bi po tem predlogu dobile 11.600 din dodatka, kategorija s prejemki od 13.000 do 15.000 din bi dobila 15.400 din, od 15.000 do 20.000 din — 17.850, od 20.000 do 25.000 — 21.150, od 25.000 do 30.000 — 23.650, od 30.000 do 35.000 — 23.350, od 35.000 do 40.000 — 26.250 ter kategorija upokojencev, ki prejema več kakor 40.000 din na mesec — 34.000 din dodatka.

Predlog predvideva, da bi dodatek izplačali v dveh enakih obrokih junija in oktobra letos.

Pravico do dodatka, za katerega bodo nakazana sredstva v znesku približno 11 milijard 700 milijonov dinarjev, imajo vsi upokojenci s priznano pravico do pokojnine do 31. decembra 1963, razen upokojencev, ki zaradi tega, ker so zaposleni, ne prejemajo ali pa delno prejemajo pokojnino, ter tudi upokojenci, ki stalno živijo v tujini.

SKRIB ZA LJUDI — najvažnejša naloga

Naslednji dan po okrajni skupščini Zveze združenj borcev NOV v Mariboru, 30. maja, je bila tudi skupščina ZZB ljubljanskega okraja. Že samo poročilo kakor tudi razpravljajoči so govorili o podobnih problemih, ki tarejo več ali manj vse naše organizacije. Vendar je na ljubljanski skupščini prišla do izraza raznolikost okraja, ki je posledica zgodovinskih pogojev. Tako imamo v ljubljanskem okraju občine, kjer kmečkega prebivalstva skorajda ni več in kjer se giblje narodni dohodek na prebivalca okoli najvišjega v Jugoslaviji, pa vse do občin, ki se gibljejo okoli najmanjšega v Sloveniji in kjer je kmečko prebivalstvo še vedno v večini. Različna stopnja razvitosti in s tem narodnega dohodka v posameznih občinah pa pomeni tudi različna vprašanja v skrbi za ljudi, ki je trenutno morda med najvažnejšimi nalogami naše organizacije.

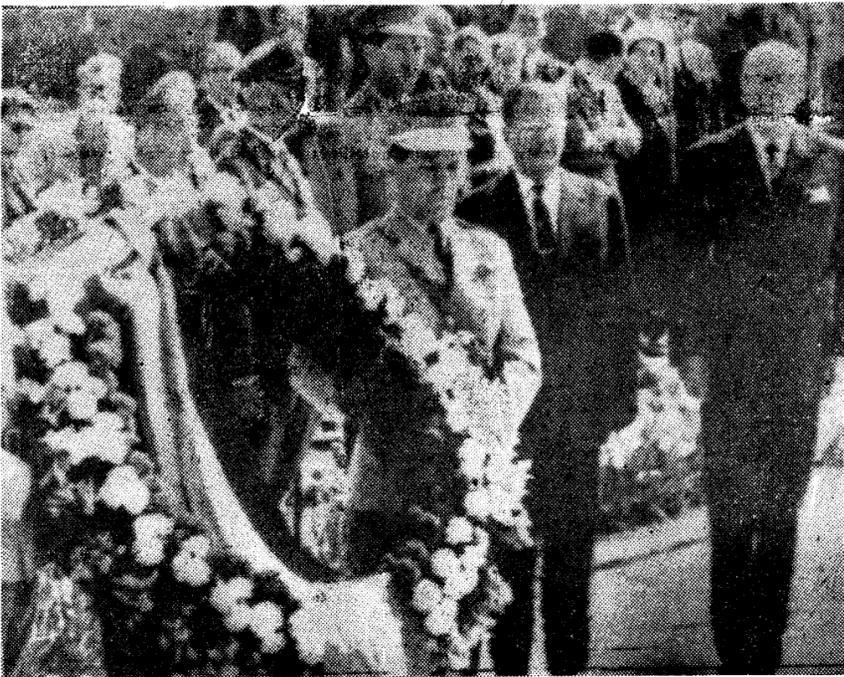
Najpogostejša vprašanja, o katerih razpravljajo na naših skupščinah in plenarnih sestankih, so slej ko prej socialna vprašanja članov. To pa je zelo obširno področje. Pri vsem tem silijo v ospredje gnotna vprašanja, zdravstvena problematika, stanovanjska vprašanja, zaposlitve in upokojevanje, skrb za otroke po vojni umrlih pa tudi živčih članov.

Razen borcev izpred 9. septembra 1943, ki imajo z zakonom določene minimalne prejemke, govori poročilo predsedstva ZZB okraja Ljubljana tudi o 696 družinah bivših borcev NOV, ki imajo mesečni dohodek od najvišjega — 10.000 din na družinskega člana do najnižjega, ki znaša celih 1.120 dinarjev. Brez rednih dohodkov pa je 68 družin.

Na skupščini je bila jasno izražena težnja po izenačevanju priznavalnin. Zgodil se namreč, da dva po zaslugah in po potrebah približno enaka bivša borca, ki stanujeta v dveh sosednjih vaseh, dobivata različni priznavalnine in je razlika precej občutna. Zakaj? Zato ker je med tema dvema vasema občinska meja, eden živi v »bogati«, drugi pa v »revni« občin. Take nepravilnosti naj bi rešili po predlogih delegatov tako, da bi odpravili tako imenovane občinske priznavalnine. Priznavalnine naj bi izplačevala samo republika in okraj, sredstva bi se pa stekala iz prispevkov občin in podjetij. Drugi predlog, ki ga je sprožil delegat iz Trbovelj, pa je bil tak, naj bi ustanovili tako imenovane bazenske sklade, dejansko medobčinske. Razvitejše občine naj bi prispevale tudi za manj razvite.

Kar se tiče delitve na »revne« in »bogate« občine ter podjetja je eden izmed delegatov omenil tudi obstoj in koriščenje počitniških domov Zveze borcev. Imajo jih nekatere občine in celo nekatera podjetja, tudi po dva hkrati, enega v hribih in enega ob morju. Dejal je, da nekaj njihovih kapacitet rade volje odstopimo.

(NADALJEVANJE NA 3. STR.)

Predsednik Tito na Finskem

Tovariš Tito se te dni muči na Finskem. Naša država in ta daljna severna dežela sta imeli v preteklosti kaj malo stikov, saj sta daleč narazen. Dežela tisočerih jezer, kakor imenujejo Finsko zaradi obilice ledeniških jezer, ima tudi drugačno zgodovino kot Jugoslavija. Zgodovinski pogoji v preteklosti so izoblikovali iz njenih ljudi svojevrstno ljudstvo, družbeni red pri nas in na Finskem se bistveno razlikujeta. Toda kljub temu nas s Finsko družijo pošteno sodelovanje in medsebojno spoštovanje. Potovanje tovariša Tita pa bo te zveze med nami in Finsko okrepilo na načelih medsebojnega aktivnega sožitja.

Na vojaškem pokopališču v Helsinkih je tovariš Tito položil vence na grob neznanega junaka. Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik Finske dr. Urho Kekkonen.

OBČANOVA BELEŽNICA

Čeprav sprva sploh nisem imel namena oglašiti se v tej razpravi o bolj ali manj »jezih« mladeničih iz in okoli »Perspektiv«, kajti niti vredno se mi ni zdelo in se mi slednjič upira, pa zdaj, bolj ko razmišljam, bolj sem prepričan, da je pravzaprav dolžnost tudi za našo »Občansko beležnico« določenem prostoru v časopisu, povedati svoje mnenje o tem.

Ne zgolj zaradi tega, da še mi prilijemo malce olja na žerjavico in izlijemo svoj gnev na nekaj povsem neodgovornih mladih ljudi, ki v imenu »svobode kulture« na tako nekulturen način »obračunavajo« z vsem tistim, kar nam je sveto, marveč predvsem in zgolj zaradi tega, ker sem prepričan, da smo prav mi, bralec časopisa naše organizacije, dolžni reči, kaj mislimo.

Kot rečeno, ne gre za to, da bi zaradi peščice nadebudnežev ustvarjali probleme. Da bi iz muhe naredili slona, kot bi morebiti kdo tu in tam želel. Slednjič — o tem naposled niti ni vredno izgubljati besed. Družba jih bo sama spravila na mrtvi tir, saj so se za tako smer svoje delovanja bolj ali manj sami odločili.

Toda v vsem tem njihovem delovanju in snovanju, kateremu v določenih primerih ne gre odrekati poguma in smelosti pri odkrivanju določenih napak in pomanjkljivosti našega vsakdanjega družbenega in go-

spodarskega razvoja, ki se s tako silovitostjo poganja splošnemu materialnemu napredku v narocje in vsestransko boljšim in humanejšim človeškim odnosom, je nekaj tako neprimernega, za človeka žaljivega, je toliko pomanjkanja vsaj tiste najosnovnejše kulturne vzgoje in taktičnosti, ki bi jo človek tem kulturnim mladim ljudem brez dvoma pripisoval.

Odštelimo sicer pri tem še dokajšnje pomanjkanje objektivnosti v njihovih sestavkih na straneh same revije.

Gripozni prehlajenci

Vse tako kaže, da so se ti ljudje začeli trkati na prvi v imenu generacije (ne vem s kakšno pravico?), ki je edina sposobna odkrivati in brez moralnih predsodkov bičati in obračunavati s slabostmi, ki se v taki ali drugačni obliki pojavljajo in kažejo.

Toda — vprašajmo se, ali tudi mi tega ne delamo? Mar mi ne odkrivamo smelo najrazličnejše slabosti iz našega vsakdanjega življenja? Ne tega nihče ne more trditi! Trdi pa lahko s polno mero prepričanja in odkritosrčnosti, da vse to delamo z osnovnim namenom, da bi bilo bolje, da bi napake odpravili. Zlasti pa pisemo o tem — če že nič drugega — vsaj na določeni ravni spodobnosti.

Bodi dovolj o tem. Za konec zgolj nekaj vprašanj:

● V imenu koliko številne generacije pravzaprav nastopa teh nekaj deset nezrelih mladenčev? Imajo za to pravico?

● Imajo mar moralno pravico napadati vse tisto — in to na tak nespodoben način — kar je pravzaprav pripomoček, da lahko tako v miru in brez skrbi na taisto pljujejo?

● Če narodnoosvobodilni boj zanje ni svetinja, naj vedo, da za nas je. Če zanje ni še marsikaj drugega svetlo, naj vedo, da za nas jet Cuditi pa se moramo, da v svojih pametnih in obravnavah našega vsakdanjega dogajanja, ne najdejo niti enega zdravega sadu? Mar človeku tako imenovano »sladko življenje« resnično v taki meri otopi občutek za objektivnost?

In zdaj še besedico o nekem Salamunu. Pesniku. Vsaj tako se imenuje sam.

Ne bom se spuščal v to, ali je res pesnik ali ne. Bral nisem njegovih verzov razen famozne »Dume 64«. Povedal pa bi mi rad — in mislim, da s tem delim tudi vaše mnenje — da bi bilo prav (da odpišem vsebinski sili na bruhanje), če bi se čimprej prijavil na kakšni delavski univerzi ali kjerkoli drugje za ciklus predavanj o bontonu. Marsičesa bi se lahko naučil... In slednjič: Če že sodi o vseh nas (ni važno, če smo borci ali člani Socialistične zveze ali Zveze komunistov), da smo »prehlajeni predmet zgodovine« (njegov zadnji verz v DUMI 64: »O, Slovenci kremečki, prehlajeni predmet zgodovine...«), potem bi si z gotovostjo upal trditi, da je Salamun vsaj gripozen! — Bržčas — kronično...

IZTOK AUSEC

Še več takih vaj

Krajevna organizacija ZROP Miklavž-Kog je priredila 17. maja tekmovanje v taktično-orientacijskem pohodu, ki ga ima ZROP na programu. Od skupno 30 članov se je tekmovalnja udeležilo 23 članov. Od tega števila jih je temovalo 14, ostali pa so bili v raznih komisijah.

Skupina tekmovalcev s komisijo na začetku tekmovanja ZROP

Pred pričetkom tekmovanja so morali tekmovalci reševati pismeno nalogo v obliki testiranja, kjer so pokazali zelo zadovoljive rezultate. To pa predvsem zaradi tega, ker imajo naročen »Vojaški informator« in ga temeljito proučujejo.

Tekmovalna proga je bila dolga približno 6 km, potekala pa je po močno valovitem zemljišču od Miklavža do Temnarja. Na poti so bile tri kontrolne postaje, na katerih so morali tekmovalci reševati ustno nalogo iz topografije in streliški iz zračne puške. Na eni izmed kontrolnih postaj pa je bil samo en kontrolor.

Zmagali so po vrstnem redu in se tako uvrstili med kandidate za občinsko tekmovalstvo: Janez Štrulc s Kajzerja, Ivan Hren iz Lače vasi, Janez Zdravac iz Miklavža, Janez Pokrižič iz Koga, Jožef Pučko iz Hermancev, Janko Kolarič s Vlaskega vrha.

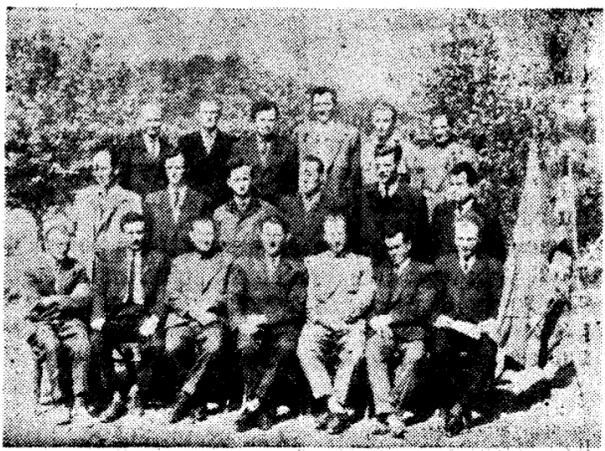
Po končanem tekmovalstvu in razglavitvi rezultatov so imeli udeleženci družabno prireditev. Člani si takih in podobnih praktičnih vaj želijo še več, ker sama predavanja in študij še niso dovolj.

FRANJO LORENCIČ

Izlet v bolnišnico »Zima«

Mladinska organizacija v Sentjurju pri Celju je v podzastitev dneva mladosti priredila partizanski pohod, ki je bil, pogledano z ogleđom partizanske bolnišnice »Zima« v Cerovcu. Pohoda so se udeležili pionirji iz Dramej, Dobja, Planine in Sentjurja ter predstavniki družbeno-političnih organizacij občine. Z njimi je šlo tudi nekaj nekdanjih partizanov, ki so gradili bolnišnico in pozneje delali v njej. Po ogleđu bolnišnice je o nastanku in dejavnosti bolnišnice spregovoril predsednik ZB občine tovariš Peter Hlastec. Povedal je, da je bila bolnišnica zgrajena jeseni 1943 in da se je v njej zdravilo nad 50 ranjenih in bolnih partizanov ter aktivistov. Zaradi odlične konspiracije in požrtovalnosti osebja okupatorji niso bolnišnice nikdar odkrili.

Po zaslugi ZB NOV Sentjurja pri Celju in marjivega oskrbnika, ki skrbi za redna popravila in vzdrževanje, je bolnišnica »Zima« dobro ohranjena. Obiskovalci, zlasti mladina, lahko vidijo, kaj vse so zdravi partizani napravili za ranjene in bolne, torej nemočne tovariša in kako so s tem izpricali najvišjo stopnjo humanizma, ki nam je lahko še zdaj za zgled. Ob zaključku partizanskega pohoda so za udeležence pripravili partizansko kosilo, ki je minilo v priskrbenem razpotoženju.

Odslej v Metliki vsako leto partizansko srečanje

Drugo polovico maja meseca so imeli na predsedstvu ZB NOV občine Metlika skupni sestanek člani predsedstva in člani pripravljalnega odbora lanskoletne proslave 20. obletnice ustanovitve 15. SNOUB.

Ze dolgo se po Sloveniji med bivšimi borci govori o predlogu, da bi se nekje v partizanskih krajih vsako leto sestali. Desetletnice so namreč predloga doba. Taka srečanja naj bi bila dobro pripravljena s političnimi govori naših predstavnikov, obenem pa tudi široka manifestacija naših povojnih uspehov. Razen tega naj bi srečanja starih borcev vplivala tudi na moralni duh mladine.

Zato je občinsko predsedstvo ZB Metlika sprejelo predlog pripravljalnega odbora za proslavo 15. SNOUB, da bi bilo tako partizansko srečanje v partizanski Metliki vsako leto prvo nedeljo po 9. septembru.

S tem v zvezi so se predstavniki ZB dogovorili s predstavniki občinske skupščine, kakšne so možnosti za taka srečanja v Metliki. Predstavniki občinske skupščine so se rade volje zavezali, da bodo prevzeli skrb za organizacijo teh srečanj. Ob srečanjih bodo razni kulturni nastopi, nastopi folklornih skupin, trgatev v Vinomeru, pripravili bodo razne belokranjske specialitete. Posebnost bodo tudi jesenski sejmi ozimnice, kjer si bodo kupci lahko predvsem nabavili sadje za vkuhanje.

Za taka srečanja udeležencev niso zamisljena sredstva in torej vsak sam zase in za družinske člane nosi vse stroške. Udeleženci naj bi tudi sponžili vsako leto do 15. avgusta svoj namen udeležiti se srečanja, da jim bodo v Metliki našli prehočišča.

RUDI PUŠENJAK-URAGAN

Rezervni oficirji in podoficirji iz mariborskega okraja so tekmovali v Slovenj Gradcu

Na orientacijsko patrolnem pohodu je zmagal Svetislav Nikolič iz Slovenske Bistrice — Med ekipami najboljša Slovenska Bistrica — Samo tekmovalci iz občine Dravograd so manjkali

Idilično mestece Mislinjske doline med Pohorjem in Uršlja goro je bilo 31. maja letos prizorišče orientacijsko patrolnega pohoda rezervnih oficirjev in podoficirjev okraja Maribor, ki so se že pred tem preizkusili na krajevnih in občinskih tekmovanjih. Vsi so pešili z namenom, da bi dosegli čim boljše rezultate in opravičili zaupanje občinskih organizacij, ki so jih poslale na tekmovalstvo. Prišle so ekipe iz vseh občin mariborskega okraja z izjemo Dravograda, ki vključuje neposredni bližini 11 km ni poslal svoje ekipe.

Pred začetkom tekmovanja je vse tekmovalce pozdravil predsednik komisije za rezervne oficirje in podoficirje pri Zvezi združenih borcev okraja Maribor Matija Kuhar. Med drugim je poudaril, da se člani združenj danes ne usposablajo samo teoretično in vojaških veščin, temveč si vedno bolj pridobivajo svojo strokovno znanje na raznih praktičnih vajah z reševanjem taktičnih nalog, s sodelovanjem in odredih predvojaške vzgoje, z udeležbo na taktično tehničnih zborih in z nekaterimi drugimi oblikami strokovnega izobraževanja. Potem so tekmovalcem razdelili vprašalne pole, na katerih so bila napisana najrazličnejša vprašanja s področja vojaških veščin. Te vprašalne pole so izpolnili v obliki testa ter jih kmalu oddali ocenjevalni komisiji.

Na sejmšču je bilo startno mesto, kjer so se začeli zbirati posamezni tekmovalci. Vsa tri pet minut je odšel tekmovalac na pot, ki je bil poznal. Dolga je bila okrog 5,8 km ter je bila zarisana na fotokopirani delu specialke. Med potjo je moral vsak tekmovalac rešiti taktično nalogo. Pokazati svoje znanje iz topografije, streliški na balone ter osvežiti svoje znanje iz opisa orožja. Večina je to nalogo opravila v polni uri in si tako pridobila pet točk. Nekateri pa so seveda krenili s prave poti ter tako te točke izgubili. Največ točk pa je v glavnem ocenjevalna komisija dodeljevala za dobro rešeno taktično nalogo in za pravilne odgovore pri testiranju. Nad polovico tekmovalcev je pri streljanju dosegla odlične rezultate in prav dobre uspehe. Bilo pa je tudi nekaj takih, ki jim je manjšen balon bil zares premajhen.

Za organizacijo tekmovanja je skrbelja komisija, ki je pod vodstvom narodnega heroja Jazepa Ribarja uspešno opravila svoje delo. Organizacija je bila brezhibna na vseh delovnih točkah ter je pokazala, da so bile priprave ličkovite in pravčasne. Po končanem tekmovanju je član glavne ocenjevalne komisije Franc Jurc prečital imena najboljših posameznikov in ekip, ki so sodelovale na tekmovanju.

Med posamezniki je zmagal Svetislav Nikolič iz Slovenske Bistrice, ki je dosegel 94 od 100 možnih točk. Od drugega do petega mesta so se vrstili Stefan Malj iz Ptujja z 89 točkami, Friderik Leitinger iz Radelj s 87 točkami, Viktor Pečnik iz Slovenske Bistrice s 83 točkami in Dušan Stropnik iz Rayen s 82 točkami.

Ocenjevalci so tudi ekipe, ki so lahko dosegle največ 300 točk. Zmagala je Slovenska Bistrica z 235 točkami, pred njim je 221 in Ravanski s 217 točkami. Od 4. do 14. mesta so se vrstile ekipe: Ormož 213, Radlje ob Dravi 212, Slovenj

Pismo uredništvu

V 22. številki lista TV 15, ki je izšel 22. maja letos, sem na deveti strani bral članek tovariša Kelvišarja-Fikija o pokojnem Tonetu Beletu-Pavletu. V tem članku pa so, kot mi je znano, našle katere netočnosti, ki bi jih rad popravil.

Tako piše Kelvišar, da je Tone Bele po napadu na italijansko posadko pri preserskem mostu odšel v Ljubljano. To pa ni res. Dejanje je bil v zbirnem centru »Lesce« nad Horjulom, kjer sem ga spoznal dne 11. decembra 1941.

Ko smo 12. decembra odšli z »Lesca« v Dolomitih proti Primorski, je šel tovariš Bele z nekaterimi drugimi tovariši naprej, da bi nam »pripravil terene«. Tako smo še istega dne prišli do kmeta Franca Zusta, po domače Riharja v Rovtlih, oziroma Poddeski. Bili smo tudi pri nekem mlem kmetu na vrhu pri Sv. treh kraljih v Perkovcu na domu Jake Molkja, člana naše skupine. Dne 16. decembra smo prišli v vas Planino pri Logatcu, ali kakor jo domačini imenujejo Rovtarske Ziberše.

Jaz in tovariš Vladimir Rakovec, ki zdaj stanuje v Mariboru, Vinarska 3, sva dobila zvečer 16. decembra nologo, da morava 17. decembra zarana oditi v Spodnji Logatec, oziroma Cevico ter da se tam morava ogledati v četrti hiši ljubljanskega drevedra. Tako namreč imenujejo nasad divjih kostonjev levo in desno ob cesti Ljubljana—Logatec.

Sele v razgovoru z gospodinjo na št. 4 v Cevici sem zvedel, da je to Frančiška Seljak, sestra Toneta Beleta. Kmetu lu po najinem prihodu je gospodinja odšla povedat Radu Pehačku, ki je takrat vodil OF v Logatcu, pokojnemu Cirilu Lenarčiču in drugim, da sva prišla. Ti so potem posamič prihajali in prisnalsi predmete, ki sva prišla ponje. Okoli treh popoldne sva se poslovila. Blizu zaselka Cesta sva našla na Italijane, ki so se vračali z rajeje v Zaplani. Precej ljudi so ob tej priložnosti pozaprili.

Kot se spominj, je četa, ko naju ni bilo nazaj, odšla sama naprej. Korakila je mejo in se ustavila nekje pri Idrijskem logu. Bajje so se morali od tam še vrniti. Kaj več o tem ni vedel povzorni tovariš Drago Reber Peter Kovčar, ki zdaj menda živi na Reki.

LUĐVIK BRADESKO

Predsedniška komisija v Washingtonu, ki preiskuje umor predsednika Kennedyja, je ugotovila, da je Oswald Lee »popolnoma sam na lastno pest« ubil bivšega predsednika ZDA. Pričakujejo, da bo komisija še ta mesec objavila poročilo.

Za voditelja parlamentarne skupine vladajoče kongresne stranke Indije in sam avtomatično za predsednika indijske vlade, je bil izvoljen Lal Bahadur Šastri, najožji sodelavec Jawaharlala Nehruja v njegovih začetnih mesecih. Šastri je bil rojen 1. oktobra 1904. Bil je dolgoletni privrženec Gandhija in je sodeloval v boju za osvoboditev Indije, zaradi česar je bil celo dve in pol leta zaprt.

V smislu smernic za nadaljnji razvoj gospodarskega sistema, sprejetega v resoluciji zvezne skupščine, je zvezni izvršni svet sprejel načrt zakona, po katerem bi bile delovne organizacije za določene dejavnosti oproščene prispevka iz dohodka. Na ta način bi federacija prepustila nekaterim gospodarskim organizacijam skupaj nad 33 milijard dinarjev.

Na sednji seji predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov so razpravljali tudi o pripravedanjih v pripravah na prehod na štirideset ur delovni čas, pri čemer so poudarili, da mnoge delovne organizacije premalo skrbje za priprave na ta prehod ali pa uvajajo štirideset (42-urni) delovni čas prehitro in brez premisleka.

Zaradi silovitih in množičnih demonstracij, ki so bile nekaj časa v Seulu v Južni Koreji, je odstopil Kim Čong Pil, predsednik vodilne južnokorejske republikansko-demokratske stranke. Doslej je v vladi vodil službo državne varnosti.

Sklep večdnevne razprave o pritožbi Kambodže v Varnostnem svetu je resolucija, ki daje zadoščenje Kambodži zaradi ameriške in južnovietnamske agresije. Resolucija oboja to agresijo, določa, da morajo agresorji povrniti Kambodži škodo in sploh preprečiti, da bi še nadalje kršili kamboško mejo.

Brazileški nacionalni svet je sklenil predlagati, naj odvzamejo bivšemu predsedniku Brazila Kubitschku državljanske pravice, ker je kritiziral sedanje razmere v državi in stališče, ki ga je vlada zavzela do njega. Zatrjujejo, da se je zdaj Kubitschek umaknil neznano kam.

Dogodki tedna

Proslava 20-letnice prihoda CK KPJ, nacionalnega komiteja, vrhovnega štaba in tovariša Tita na otok Vls bo na Visu 27. julija, ob dnevu vstaje hrvatskega naroda.

V spomin na premiera Nehruja je Indija sklenila ustanoviti fond mednarodne nagrade za mir »Nagrada Jawaharlala Nehruja«, ki jo bodo vsako leto meseca februarja podelili za največje dosežke pri poglabljanju razumevanja in prijateljstva med narodi vsega sveta.

Predsednik Tito, ki je bil na uradnem obisku na Finskem, se je skupaj s svojim spremstvom in predsednikom Finske Kekkonenom vrnil po potovanju v raznih krajih Finske v Helsinke. V razgovoru z novinarji — še preden sta Tito in Kekkonen podpisala skupno poročilo — je Tito dejal, da je povsod našel prijateljski in prisrčen sprejem. Predsednik Kekkonen je omenil tudi politične razgovore, med katerimi je bilo ugotovljeno soglasje v najvažnejših mednarodnih problemih, predvsem v prizadevanjih, ki so potrebna za okrepitev miru in nadaljnega zboljšanja mednarodnega sodelovanja med državami z različno družbeno ureditvijo in političnim sistemom. — Verjetno že letos ali pa prihodnje leto bo predsednik Kekkonen znova obiskal Jugoslavijo.

Po desetdnevem obisku v Jugoslaviji je sovjetska vojaška delegacija pod vodstvom maršala Malinovskega odpotovala v Moskvo.

Na povratku z državnega obiska na Finskem je predsednik Tito s soprogo in člani spremstva odpotoval v Leningrad, kamor ga je povabil Nikita Hruščov.

Komisija Zvezne skupščine za usklajevanje zveznih zakonov in predlogov v ustavo je sprejela osnutke zakona o osebnih izkaznicah, o jugoslovanskem državljanstvu ter osnutke splošnega zakona o lovu.

Premier Suvana Fuma je izjavil, da bo Laos, če se bo prenehalo vmešavati od zunaj in če bodo pustili prebivalstvo pri miru, nevtralna in neangažirana država in da bi Laos rad sodeloval na konferenci nevezanih držav v Kairu.

Nad 30.000 pripadnikov ciprske nacionalne garde je že nekaj dni v popolni vojni pripravljenosti zaradi groženj turškega zunanjega ministra, da utegne Turčija zaradi sedanjega položaja na Cipru intervenirati s svojo armado. Zaradi te izjave so pripravljene tudi grške vojaške enote. Predsednik Johnson in vrhovni poveljnik sil NATO v Evropi pa sta opomnila Turčijo, naj se ne izkrca na Cipru.

Ob tabornem ognju

Referent Zmajevih iger iz Novega Sada Vladimir Milarič je na Kurirčkovem festivalu lani našel vprašanje, kako se tradicija NOB, kako se dogajanja naše ljudske revolucije odsvitajo v predstavi naših otrok. Predvsem na podlagi analize spisov šolskih otrok je ugotovil, da si naša mladina NOB in celotno revolucionarno gibanje predstavlja po kavbojsko, brez čustva, hladno in ne da bi doumela globino etike naše revolucije. Mnogi naši otroci danes živijo v ugodnih razmerah, v življenju, v katerem se jim ni treba za nič boriti, mi pa jim marsikdaj nismo znali in ne znamo prikazati naše preteklosti, polne odpovedi, polne brezmejnega trpljenja, polne idealizma. Mi danes naši mladini ne znamo dopovedati, v čem je bila moč naše revolucije, da ni zmagala zato, ker je imela na razpolago več pušk in topov kakor njeni nasprotniki, temveč ker se je borila za nekaj plemenitega in ker je potekala v znamenju tovarištva, požrtvovalnosti in brezprimernega idealizma.

Kje je vzrok, da je med našo mladino, katere velik del je sicer odličen, vse več brezbrčnosti do problemov sodobnega življenja, da gleda zviška na preteklost in da jadra skozi življenje marsikdaj brez sleherne odgovornosti od kavbojskih filmov do kriminalik in od zabušantstva v šoli celo tja do mladinskega kriminala. Vzrokov je prav gotovo mnogo, predvsem v protislovjih, ki jih ustvarja naš nagli družbeni razvoj, v zapostavitvi staršev in v pomanjkljivih sredstvih, ki jih ima na razpolago naša prosveta in seveda v naglem hlantanju za dobrinami našega življenjskega standarda. Osnovni vzrok pa je predvsem v našem celotnem odnosu do mladine, v našem neodgovornem odnosu do mladih ljudi, ki jih nemalokrat hladnokrvno prepuščamo cesti, ko smo prej pripravljene sezidati razkošen hotel kakor skromen mladinski dom, ki jih ob najrazličnejših šolskih reformah tretiramo kot poskusne kunce in se ne zave-

damo tega, kako nam uhaja iz rok naše največje bogastvo — in se ne zavedamo tega, da spomeniki naše revolucije niso le kipi in muzeji, zgodovinske knjige in romani, temveč predvsem mladina, prežeta z idealizmom svojih staršev. Danes so v gradnji socializma z vso silo stopili v osredje problemi kulture, problemi oblikovanja človeka danes smo nenaodoma ugotovili, da smo otroke v šoli natrpali z najrazličnejšimi znanostmi, nismo jih pa pripravili za življenje in nismo jim znali prizgojiti čuta odgovornosti. Krivci smo tega mi vsi, družba kot celota. Povsem napačno bi bilo zvrčati krivdo samo na šolo, samo na brezbržnost nekaterih učiteljev, ki so praslabo plačani in nimajo časa za vzgojo svojih učencev, ker si iščejo ob šolskem delu dodatnih honorarjev drugod. Krivda za takšno vzgojo je v mentaliteti družbe, kjer korak za korakom zavedamo na pomanjkanje odgovornosti, kjer smo tolikokrat neiskrni drug do drugega, kjer se je prenekaterikrat zgodilo in se še dogaja, da tukaj potrašiš in zapraviš milijone, pa te potem nekje drugod zopet postavijo na odgovorno mesto, kjer se zidajo stavbe v marmorju in v vsem veličastju pred nosom borcev, ki še devetnajsto leto po osvoboditvi čakajo na stanovanje. Kolikokrat smo neodgovorno olepševali naš položaj, skrivali naše napake, skušali dopovedati, da je bilo, kar je bilo v resnici črno. Naši otroci so priča vsemu temu leta in leta, vse to opazujejo, o vsem tem razmišljajo, ob vsem tem izgubljajo notranje ravnotežje. Ob vsem tem, kar vidijo, marsikdaj povzamejo sklep, da tudi oni lahko tako neodgovorno ravnajo, da tudi oni lahko lahkomišelnou upravljajo z družbenimi sredstvi. Povsem jasno je, da mora v tem stadiju družbenega razvoja, skozi katerega se prebijamo, priti do raznih anomalij, toda odnos naše mladine do vseh negativnih pojavov bi bil marsikdaj drugačen, če bi imela v sebi notranje ravnovesje, če bi naša moralna vzgoja bila drugačna, kakor je. Ta naša mladina bi marsikdaj mnogo bolj kritično sprejemala vse te pojave v našem življenju, če bi se resnično zavedala, s kolikimi žrtvami, s kolikimi trpljenjem, s kolikimi idealizmom smo si krtili pot v ta današnji dan.

Kaj v resnici ve naša mladina o naši borbi, o naši preteklosti? Zanimiva bi bila pot skozi šole, zanimivo bi bil pogovor

ne samo z učenci, temveč z njihovimi učitelji, kaj vedo oni o osvobodilni borbi, predvsem z mladimi učitelji, ki so pred dvema, tremi, petimi leti prišli na svoja službena mesta: kaj vedo o zgodovini tistega kraja, v katerem poučujejo, kaj vedo o borbi staršev teh otrok, katere poučujejo. Ali znajo v šoli vcepiti otrokom spoštovanje in ponos do očeta, ki je bil partizan? Ali govorijo ti mladi učitelji z ljubeznijo in občudovanjem o revoluciji? Kako pa naj govorijo, ko jim pa tega na učiteljski »nihan« ni vcepil, ko so se tam učili tri leta in pol o zgodovini Rimljanov, o preseljevanju narodov, o srednjem veku, o reformaciji in protireformaciji, sodobno zgodovino (kot na podoben način sodobno literaturo), predvsem zgodovino NOB, pa so odpravili v nekaj tednih, morda celo samo v nekaj urah.

In kaj smo storili mi? Ali smo se enkrat samkrat resnično spoprijeli s problemom učnih načrtov, ali smo se kdajkoli s šolskimi vodstvi posvetovali o tem, kakšno mesto na tisti šoli zavzema pouk NOB? Neodvomno smo tu in tam to storili in dejstvo je, da so se borci v šolskih odbori marsikdaj zavzemali za to; dejstvo je, da so borci sami šli prenekaterikrat v razrede in pripovedovali otrokom o svoji borbi, da smo organizirali predavanja, razne proslave, pohode, tabore, razgovore in da smo trajno skrb posvetili otrokom padlih borcev in žrtev fašizma. Toda vse to je bilo v teku let komaj kaj več kot kapljica v morje, družba kot celota je posvečala vprašanju moralne vzgoje otrok premalo skrbi in pažnje. Tovariši, kako to spremeniti? Vse bogastvo družbe, vsa sredstva družbe so v naših rokah, vse možnosti imamo — in zakaj doživljamo v vzgoji takšne neuspehe? Kdaj se bomo zavedali, da se državljanska vzgoja otroka začneja vsaj v prvem razredu osnovne šole, če ne prej; kdaj se bomo zavedali, da nas pred našimi otroki ni treba biti strah naše revolucije — kdaj se bomo zavedali tega, da moramo vzbuditi v naših otrokih ponos, da so dediči staršev, ki so revoluciji odprli pot? Kdaj se bomo zavedali, da smo prav vsi odgovorni za usodo naše mladine, za moralni in družbeni lik našega mladega človeka?

Kakšne so naloge naše organizacije ob tem velikem problemu vzgoje naše mladine? FRANCE FILIPIC

Odporniško gibanje v pokrajini Pesaro in sodelovanje Jugoslovancev

Tako je prebivalstvo prišlo do potrebne hrane, medtem ko so bile sovražniki onemogočene rekvizicije.

V tovarnah in rudnikih so hoteli skrivati razne naprave. Na varno so bili spravljali dragoceni stroji v anconski ladjevnicah, v mestu Pesaro, Chiaravalle, Senigallia in Pesaro. Občinski CLN v Pergoli je bil upravičeno zaskrbljen zaradi prihodnosti največjega rudnika žvepla v Evropi. Predstavnika odbora, Giovanni Venturi in Galliano Binotti, sta prepričala rudniško upravo, naj popravi vse, kar bi utegnilo služiti pri povojni obnovi. Binotti sam je pomagal skriti dragocene instrumente in drug material v najbližje horizontale, kjer jih Nemci niso mogli odkriti.

V aprilu so jugoslovanski partizani odprli žitna silosa v S. Benedetto pri Gubbio (pokr. Perugia) in v Serravalle di Chienti (pokr. Pesaro). Nekaj vodov iz čete »Fastigie«, »Piscane« in »Stalingrad« je razorožilo karabinersko posadko v Apecchio. Med prebivalstvo so razdelili 360 ton pšenice iz silosa. Akcije je vodil Pavle Pavlovič. Isto noč so to poskušali storiti trije Jugoslovanci in trije Italijani iz čete »Dini« v utrjeni ploščasti postojanki, pa zaman, ker se niso mogli poslužiti presenečenja. Več sreče so imeli naslednjega dne v mestecu Acquagagna. Ta akcija je bila za vso pokrajino največja senzacija, saj je zaradi brezpripravne drznosti služila v znamenju fašistov. Glavni uspehi te zanimive zgodbe so bili iz štirje fantje: Poldo, Lojze, Tone in Francesco Tumlati.

Takoj po neki predhodni akciji na cesti št. 237 (Acquagagna-Città di Castello) so na silo mobilizirali nekoga voznika in njegov tovarnjak. Sicer se je moral nekoliko upirati, pomenje pa se je izkazalo, da je bil vse prej kot nam nasproten (še zdej hrani v Rimu to vozilo kot dragocen spomin). Acquagagna stoji kakor Caçli ob Flaminijski cesti in je v važno križišče s cesto 237. Poldo, Lojze in Tone so se skrili pod tovor butar, je kar čedno običeni Tumlati pa je sedel v vozniku Orlando Belinija. Ko je z butarjami naložen kamion zapeljal na glavni trg v Acquagagna, da so meščani lahko obudovali lepa drža, so partizani nenadno odkrili izpod njega na tla. Lepo po partizansko so pozdravili navzoče in odhiteli po črnosrajčnike, ne da bi prej poznali pravezete telesne vodnjake. Nekaj iskanih so našli v bližnjem kinu. Ognjalni so jih pred naprjenimi čevlji. Tudi vrata postojanke so se odprla po nekaj streljih. Nekdo izmed domačinov, ki so z največjim zadovoljstvom opazovali delo, je pritekel povedati, da so iz nekoga privatnega stanovanja telefonirali v Caçli fašistični sodski. Vse je hitelo nakladati. Tudi voznik je prenašal hrano, odeje, čevlje, puške, revolverje in strelivo. Poldo in Francesco sta medtem še našla čas, da sta s strelj odprla vrata silosa s tristo tonami pšenice. Ljudje so ga do mraka popolnoma izpraznili. V manj kot pol ure je bila opravičena celotna akcija. Med navdušenim pozdravljanjem so se fantje odpeljali nazaj, na strehi tovarnjaka pa je sedel peti partizan in stari prijatelj Dante, ki je za nekaj časa moral običeti fašistično uniformo. Fašisti, ki so si upali priti v Acquagagna, niso našli nikogar, so se izgovarjali, da niso mogli kaj proti stoletim partizanov.

VII. poglavje
NACIFASISTICNE REPRESALJE

Na skrajnem severu pesarske pokrajine je imela svoje operativno področje Osmo romagnolska garibaldijska brigada. Malo pred tem so jo napadli močni oddelki esesovske divizije »Herman Göring« in več sto črnosrajčnikov. Glavna brigada se je mudila med planino Fumaiolo in vasjo Castell. Sovražne čete so usmerile svoj glavni udar proti ustju Sena-tella, misleč, da je tamkaj zbrana vsa brigada. V resnici pa je bila pred njimi le ena četa, ki so se ji priključili pripadniki neke avt-

nomne enote in skupina Jugoslovancev. Borci so dobili ukaz, da se morajo postopno umikati in čim dlje zadrževati sovražnika. Izgubili so štiri tovaršice, ki so jih Nemci ujeli in postrelili. Operacija je bila za partizane uspešna. Nacifašisti so bili razjarjeni zaradi neuspeha. Svoj bes so zili nad vasico Franghetto. Požgali so vse hiše in pobili osemindvajset prebivalcev, med njimi dojenčka in štiri majhne otroke. Domačemu župniku so ubili sestro, njega pa so prisilili, da jim je nosil težak zabož za strelivom.

Na nasprotnem koncu Mark, ob meji s pokrajino Terni, med Va-lechio in Diestrato, je med nemško ofenzivo 17. aprila padlo osem Jugoslovancev. Nekako ob istem času je divizija nemških planinskih lovcev hajkala na področju, ki ga je bil zasedel Capuzijev bataljon iz brigade »Spartaco«. Med borbo so zajeli in ubili hkrati s štirimi borci enega najboljših partizanskih poveljnikov, socialističnega CAPUZUZZA. Tudi več jugoslovanskih skupin je sodelovalo v bojih. Posebno se je odlikovala skupina v okviru čete, ki je delovala v okolici kraja Serravalle di Chienti, pod vodstvom dr. Libera VANUCCIJA. Poznana so imena naslednjih Jugoslovanskih partizanov: Petar SINANOVIĆ, Boris BLEJ WEISS (Leander), Nikola (prilimek neznan), Blažo TAMINZIC, Vojo TAMINZIC, Vojislav MEMENDOVIC, Benedikt BLAGOVIĆ, »Sandro« in »Marko«.

Bilo jih je sicer še več, toda ljudje se ne spominjajo njihovih imen. Tudi padlo jih je več. Nekaj mrtvih je bilo vsakakor še na meji med pokrajinama Macerata in Perugia.

Nekaj jugoslovanskih partizanov je bilo še pri Arcevi in v pokrajini Ancona. Iz arhiva garibaldijske brigade »Ancona« je razvidno, da so dobili trije Jugoslovanci 4. maja na gori Monte S. Angelo med zelo nevarno nemško hajko nalogo begati naciste z rafali iz brozestek.

Okolice Cingolija so konec aprila preplavili oddelki divizije »Führer«, planinskih lovcev, padalcev in fašistov »MM«. Komandir partizanske enote Rus Kerubin TURKIEV (italijanski viri govore, da je bil Jugoslovanc), je bil hudo bolan. Partizani so ga zaupali kapucincem v Cingoliju. Ti so ves čas okupacije nudili partizanom pomoč in zavetje. Nacifašisti so preiskali vse hiše v mestu in tudi samostanu niso prizanesli. Odkrili so Turkieva in ga dne 26. aprila ustrelili pri vzhodu v samostan, svoj bes pa so znesli tudi nad mrtvih.

V krajih, kjer ni bilo nemških hajk, so partizani okreplili svojo

ofenzivno dejavnost. Drugi bataljon brigade »Pesaro« je poslal svoje čete na »Gotsko linijo« med Badio Tedaldo in Mercatelem. Glavni udar je bil izvršen 28. aprila v vasi Piandimeleto. Pri načrtih je sodeloval tudi Oscar UBALDI — »Vetro«. Četa »Picelli« pod poveljstvom »Paola« in »Ortea FORFIRIA« je presenetila celo nemško posadko, ki je štutila deset pri utrdbah. Prvi je vdrl v njihovo postojanko Jugoslovanc Pavle Pavlovič. Partizani so odnesli vse, kar se je dalo. Plen je bil nepričakovano obilen: orožje, strelivo, uniforme, oprema in konji.

Prvega maja je Peta brigada »Pesaro« prejela prvo pošiljko orožja, ki so ga odvrkla zavezniška letala na visoki planoti Serramaggio iznad Col d'Antica. Prvi bataljon je že krenil na pot v Caçli, ko je prispelo obvestilo, naj komisar De Sabbata z nekaterimi izbranimi borci počaka na letala. To je zdržalo nameravano akcijo za nekaj dni.

Pospešana dejavnost partizanskih enot je pripravila nemško in fašistično povelstvo, da sta konec aprila sklenili poslati na ozemlje, ki obsega Caçli, Cantiano, Piobbico, Apecchio ter S. Angelo in Vado, nove in še močnejše sile. Na tem območju sta tedaj delovala prvi in drugi bataljon, ki sta pomenila nekakšno jedro brigade. Četi »Gramsci« in »Fastigie« sta porušili več mostov. Petega maja je prvi bataljon krenil v napad na Caçli. Izbrani vodi četi »Fastigie«, »Piscane« in »Dini« so v zgodnjih jutranjih urah vdrl v mesto in takoj obkolili fašistično kasarno. Jugoslovanci iz treh čet so bili na prvem mestu. Prva naloga je bila, kako odpreti močna vhodna vrata. Uporabili so novo plastično strelivo, ki pa je bilo premalo in je porušilo celo pročelje. Po ruševinami pa so na žalost izgubili življenja tudi svoji karabinerskega komandirja. Med hudim krčnim ognjem je rafal podrl zelo znanega in priljubljene partizana Imbriana ALESSANDRIA. Medtem ko so partizani pomazali ranjenecem, so se fašisti umaknili. Namen je bil kljub temu dosežen. Zasedba mesta Caçli, ki leži neposredno ob Flaminijski cesti, na je povzročala, da so nacisti sklenili poslati v ta ogroženi diviziji.

Drva dni niso bile te prvi bataljon je obdržal začetni sunek nove ofenzive. Po zaslugi partizanske taktike in da je bil kos še tako večki sovražnikovi nadmoči. Razkošje ni vodil so zapletli sovražnika v vrsto manjših spopadov, da se je njegova sila razdrobila, partizani pa so se lahko izmuznili skozi obroč.

(NADALJEVANJE PRIHODNJC)

Partizanski turizem v Cerknem

Komisija za razvijanje tradicij NOB ter ZB in občinska skupščina v Idriji so v tesnem sodelovanju pokrenili že pred časom veliko akcijo za razvoj in množičnost partizanskega turizma, če ga lahko tako imenujemo, na ozemlju okoli Cerknega. O tej akciji so seznanili javnost preko več člankov v časopisih in radiu.

Zadnji čas, pred nastopom turistične sezone, pa so se lotili tudi že konkretnih dejanj, da bi naše ljudi seznanili s posebnostmi Cerknega (kjer ni samo bolnišnica »Franja«, ampak tudi marsikaj drugega). Tako so v cerkljanski šoli odprli razstavo partizanskih slikarjev-grafikov. Tam bo obiskovalec lahko videl dela Doreta Klemenčiča, Nika Pirnata, Ive Šubica, Alenke Gerlovičeve, Nandeta in Draga Vidmarja, France-ta Miheliča, Božidarja Jakca, Lojzeta Lavriča in Vita Globočnika. Potem bodo razstavo prenesli v idrijski muzej, kjer bo odprta kot stalna galerija partizanskih slikarjev. Že za dan vstaje Slovenije pa bo imel v Cerknem razstavo Ive Šubice sam. Tudi v bodoče nameravajo imeti v Cerknem občanske razstave posameznikov ali skupin.

Za začetek letošnje sezone »partizanskega turizma« pa je kot posebna izdaja ob obnovitvi in otvoritvi partizanske bolnišnice »Franja« izšel »Partizanski dnevnik« v enakih grafični opremi kot je izhajal med NOB. S tem bo obiskovalec dobil možnost boljše živjeti se v medvojni vzdušje. Posebna izdaja pa je posvečena predvsem partizanskim zanimivostim Cerknega in okolice ter je vključena v turistično propagando idrijske občine. Kot taka je tudi del našega splošnega prizadevanja za množičnost, napredek in razmah našega tujskega prometa. Razen tega je izšel tudi pro-spekt o »Franji«. Pozneje nameravajo natisniti pro-spekt v tujih jezikih, tako da bodo tudi tujci

lahko vedeli, kaj je pomenila bolnišnica in kaj se je godilo v njej. Zaenkrat bi namreč radi približali »Franjo«, s tem pa tudi Cerkno in okolico predvsem Sloven-cem, nato Jugoslovancem, nazadnje pa tudi inozemcem. Turistično društvo Cerkno pa je založilo 32 strani obsegajočo, s slikami in zemljevidi opremljeno brošuro »Bolnišnica Franja«. Napisal jo je dr. Viktor Voltčjak, ki je sam deloval v tej bolnišnici. V njej sta opis dejavnosti in zgodovina bolnišnice podana v popolnejši in tudi podrobnejši obliki kot v pro-spektu.

Dne 7. junija pa je predsednik idrijske občinske skupščine povabil novinarje in turistične delavce na ogled partizanskih objektov v Cerknem in okolici. Gostje so si ogledali vse zanimivosti, tako da bodo lahko priporočali obiskovalcem-interesentom iz lastnih izkušenj.

V Cerknem so pripravili tudi skupino, ki bo nastopala na partizanskih mitingih. V skupini so domačini, skupine pa jih bodo morale obvestiti o obiskih pravčasno. Prav tako so že določeni tudi vodiči, ki bodo obiskovalcem tolmačili posebnosti in zgodovino.

Pobuda Cerknega in Idrije je samo začetek v še večjo akcijo za razmah »partizanskega turizma« v Sloveniji. Saj imamo obilo partizanskih zanimivosti, ki so kot nalašč v naših prirodno najlepših krajih kot v Rogu, Graški gori in na Pohorju. Poleg tega naj bi se v »partizanski turizem« vključile tudi dosedanje proslave raznih enot ob desetletnicah, ki naj bi morda postale vsakoletni sestanki bivših pripadnikov teh enot in tudi drugih kot na primer v Metliki, Dolenjskih Toplicah in drugod.

SKRB ZA LJUDI

(NADALJEVANJE S 1. STRANI)

pijo tistim, ki nimajo takih domov in da bi bilo koristno, če bi glede tega občinske organizacije ali celo okrajni med seboj tesneje sodelovali. Ta delegat je iz »bogat« občine, kar je še toliko bolj pohvalno. Ob poslušanju takih predlogov se ti zardi, da staro partizansko tovarništvo še ni izumrlo kot nekateri včasih jadiku-jejo.

Z dohodki povezano je tudi vprašanje šolanja otrok živečih borcev. Eden izmed delegatov je omenil primer očeta, ki ima 26.000 mesečnih dohodkov in tri pridne, pametne otroke. Vsi trije bi radi šli v šolo, toda vozina do kraja, kjer so šole, znaša za enega 6.000 dinarjev, internat pa še več. Kako naj oče prispeva samo za vozino 18.000 dinarjev na mesec?

Za manj razvite občine z večinno kmečkega prebivalstva se postavlja v ospredje zdravstvena zaščita kmetov-borcev. Treba bi bilo dojeti, da bi bili socialno zavarovani. S položajem kmetov-borcev je povezano tudi njihovo stanovanjsko vprašanje. Delegat iz Bele krajine je pripovedoval o kmetih-borcih, ki nimajo v sta-

novanjih niti lesenega poda. Sredstev za popravila in adaptacijo hiš pa ni, saj so občine ne-razvite in ne morejo dobiti sredstev niti za še bolj nujne investicije.

Po drugi strani pa predvidevajo na Jesenicah, da bodo leta 1965 rešili vse stanovanjske probleme bivših borcev. Lani je do-bilo 114 članov ZB nova stanova-nja, 31 pa se jih je vselilo v stanovanja, ki jih je izpraznilo pravo-tako število srečnikov izmed tistih 114, ki so dobili nova stanova-nja. Za stanovanja članov ZB so dali na Jesenicah 145 milijono-dinarjev, 600 milijonov pa so dobili posojila.

Prav tako s stanovanjskim vprašanjem in nizkimi prejemki bivših borcev je povezano vprašanje najemnin. Te znašajo za nova stanovanja tudi do 14.000 dinarjev. Kako naj plača takšno najemnino nekdo, ki dobi 20.000 ali 30.000 dinarjev na mesec? Zato so včasih v mestih morali stanovanja zamenjati. V stanovanje, določeno za tega ali onega bivšega borca, so morali vseliti nekoga drugega, ki je bil sposoben plačati tako visoko najemnino, v njegovo stanovanje pa se je vselil član ZB.

Tudi o stanovanjskem vprašanju na kmetih so govorili... De-legat iz Litije je omenil primer udeleženca NOV na Stangi, ki ima 9 članov družine. Hišo so mu med vojno požgali. Rad bi gradil, ima možnosti, toda ne do-bi gradbenega dovoljenja, ker za Stango ni urbanističnega načrta (najbrž ga tudi nikoli ne bo, ker zaenkrat in še dolgo ne bomo imeli načrtov niti do mesta, kaj šele za hribovske vasi).

Nanizali smo nekaj vprašanj iz pestre problematike, ki se nam zanje zdi, da bodo morda najbolj zanimivi naše bralce. Cas, ki je na razpolago skupščinam, je mnogo preskopo odmerjen, da bi se lahko delegati pogovorili o vseh problemih, zato pridejo na vrsto najbolj pereča vprašanja. Toda tudi take pestre, na videz fragmen-tarne razprave prispevajo k pojasnjevanju stališč in s tem h krepitevi naše organizacije, navse-zadnje pa tudi k razvoju naše družbene ureditve. MP

Letna skupščina ZZB v Mariboru

(NADALJEVANJE S 1. STRANI)

Svoj odraz je v razpravi našlo tudi vprašanje kmetov-borcev. To vprašanje je zlasti ostro v Apačah in okolici, kjer je naseljenih precej kolonistov iz drugih krajev Slovenije. Eden izmed delegatov je pripovedoval, da so ti ljudje zdaj stari povprečno naj-manj 40 let, nekateri tudi 60, sko-raj vsi pa bolehnj zaradi presta-nih naporov. Zamislimo se v polo-žaj takega človeka, je dejal de-legat, ki ima 5 do 6 ha zemlje, delati ne more več, stanuje v ze-lo slabem stanovanju, ima 5 otrok, na leto pa mora plačati 150.000 din davka. V službo ga ne marajo, ker ne more delati, pa tudi delovnih mest ni dovolj v bližini njegovega doma.

O delu rezervnih oficirjev in podoficirjev je bilo izrečenih ne-kaj misli, kako bi izboljšali delo.

Tako je eden izmed delegatov predlagal, da bi bile redne letne konference krajevnih organizacij ZROP ob koncu študijskega leta, v Apačah in okolici, kjer je naseljenih precej kolonistov iz drugih krajev Slovenije. Eden izmed delegatov je pripovedoval, da so ti ljudje zdaj stari povprečno naj-manj 40 let, nekateri tudi 60, sko-raj vsi pa bolehnj zaradi presta-nih naporov. Zamislimo se v polo-žaj takega človeka, je dejal de-legat, ki ima 5 do 6 ha zemlje, delati ne more več, stanuje v ze-lo slabem stanovanju, ima 5 otrok, na leto pa mora plačati 150.000 din davka. V službo ga ne marajo, ker ne more delati, pa tudi delovnih mest ni dovolj v bližini njegovega doma.

R A Z P I S

DOPIŠNA ŠOLA, Ljubljana

razpisuje VPIS V NASLEDNJE ŠOLE IN TEČAJE:

1. I.—IV. letnik tehniške šole strojne, elektriške, lesnoindustrijske in kemijske smeri;
2. I.—IV. letnik ekonomske šole;
3. dvoletna administrativna šola;
4. I. in II. stopnja osnovne šole za odrasle (višji raz. osemletke)
5. a) šestmesečni tečaj za izpopolnjevanje slovenskega izražanja, b) tečaj nemščine in italijanščine (v štirih stopnjah), c) tehniško risanje (osnove), d) šestmesečni začetni tečaj knjigovodstva (temelji dvojnega knjigovodstva), e) trimesečni tečaj analitične evidence, f) šestmesečni tečaj industrijskega knjigovodstva, g) petmesečni tečaj trgovskega knjigovodstva.

Dopisni pouk je deloma kombiniran s slušnimi. Prospekti, prijavo in poljsnala dobitne na DOPISNI ŠOLI, Ljubljana, Parmova 39 — telefon 36-043, 32-141. Prijave sprejemamo do 30. septembra 1964.

V majski noči 1942 na Ljubnem

Prvi štajerski bataljon je bil znova ustanovljen aprila leta 1942. Na Javorniku pri Čemšeniku so se zbrale Savinjska, Revirska in Pohorska četa. Ustanovljena je bila tudi mala četica, ki je pod vodstvom Antoneskina in Mōdrasa odšla na Kozjansko. Potem so se čete razkropile po vsej Štajerski, od Pohorja do Save in od Kozjanskega do Solčave.

Zima se je umaknila pomladi. Najhuše je bilo za nami, strašna zima. Že konec aprila sva s tovarišem Ladom Letonjo-Mirkom odšla proti Ljubnemu, kjer sva do-bila zvezo z aktivistko Anico Kopusar. Ta je preko pomožnega orožnika Toneta Kostanjšek pripravljala napad na orožniško postajo v Ljubnem. Vse je potekalo po načrtih in v največji tajnosti. Meseca maja sta se v naročju Mozirskih planin sestali Savinjska in Revirska četa. Temeljito smo proučili ves načrt napada.

V noči 19. maja pa so v osrčju Zgornje Savinjske doline zapeli mitraljezi in zapokale puške. Del Savinjske in Revirske čete je pod vodstvom bataljonskega komandanta Jožeta Letonje-Kmeta in njegovega namestnika Rudija Kneza-Silasa obkolili orožniško postajlo. Veličič, znan borec in mitraljezec, ki je leta 1943 zgorel na Jegršah na Gozdniku, pa je zasedel s svojo skupino položaj na desnem bregu Savinje nad mostom. Njegova naloga je bila preprečiti dostop Nemcem, če bi iz Mozirja ali Gornjega grada prišli v pomoč Ljubnemu. Moja skupina treh partizanov pa je zavzela položaj ob skladovnici hlodov na le-

vem bregu Savinje, blizu tehnične. Naša naloga je bila uničiti orožniško patroljo. Vsi pa smo imeli zabičano, da ne sme za nobeno ceno pasti Tone Kostanjšek, naš zaupnik. Opisali so nam ga,

Enote IV. operativne cone so 31. julija 1944, po zelo hudih bojih zavzele Ljubno, eno najmočnejših nemških postojank v zgornji Savinjski dolini

kakšen je, toda bilo je ponoči in zmotiti se ni bilo težko. Napad naj bi se pričel točno ob enajstih.

Topla pomladna noč, le šum Savinje nas je motil v nestrpnem pričakovanju. Odbilo je trideset na enajst. Čujem korake, dregnem Kostjo v rebra, on pa soseda. Ze se pojavita kakih šestdeset korakov pred nami dva orožnika. Buljili smo v temo, če ni morda eden izmed njih Tone Kostanjšek. Pripravili smo se za streljanje. Nekako sem prepričan, da Kostanjška ni v patrolji. Poveljujem: »ogenj«, trije strelj udarijo in že leži orožnik velike postave na ce-

sti. Drugi zakriči in se hitro obrne proti tehnič. S Kostjo ustreliva še vsak enkrat za bežečim ter nekako ugotoviva, da sva ga ranila. Skočiva na cesto in že imava v rokah puško padlega. Nato mu odvzameva še pas s pištolo in dokumente. Po njih ugotoviva, da je padel neki Sušteršič iz Trbovelj, baje eden izmed najbolj zagrnjenih med orožniki.

V tem trenutku zaregljajo mitraljezi in zapokajo puške pred postojanko. Računali smo, da ne bo hujšega odpora, saj sta baje v postojanki samo Kostanjšek in komandir. Mi trije smo medtem iskali ranjenega orožnika, vendar ga nismo našli. Dam znamenje Veličiču, da se umakamo in da se bomo pridružili ostalim. Ko pa pridemo na sredo trga, zaslišimo močno detonacijo. Kaj se je zgodilo, nismo vedeli. To smo zvedeli nekaj minut kasneje. Komandir orožniške postaje se je umaknil v I. nadstropje ter silovito streljal z brzostrelko skozi okno. Kostanjšek se je zmedel in se zaklenil. Vrata se niso takoj odprla in zato so jih naši minirali s kocko ekrazita. Kostanjšek si je ravnokar optal torbico z bombami in hotel iti odprati vrata, ko ga je silna eksplozija vrgla ob steno. Partizani so ga našli vsega omočnega, vendar ni bil poškodovan. Hitro so mu posadili na glavo lobuk in ga oblekli v civilni poršnik in že se je znašel v našem zaledju.

Fantje pa so nosili orožje in strelivo. Komandir se ni vdal, tu-li ogenj ga ni prisilil k temu. Hi-lo smo namreč zažgali. Tovariš farjan Cater-Petja, petnajstletni fant, je juršal proti vratom, za katerimi je bil skrit, toda komandir je bil sila prebrisan in se je Petja komaj rešil s skokom skozi okno s I. nadstropja. Čeprav so

Ob napadu na Ljubno je bila ujeta, poleg številnih Nemcev, tudi znana Revsova banda, ki je v teh krajih povzročila mnogo gorja

si naši fantje na vse kriplje prizadevali, da bi komandirja ubili, je ta ostal živ.

Druga skupina partizanov je medtem praznila trgovino Druš-tviča, ki so jo zasegli Nemci, last-nika pa izselili. Priključili smo se tej skupini in pomagali nositi blago, ki bi nam utegnilo priti kdaj še prav. Kar nismo mogli odnesti, smo zmetali na cesto in pozvali domačine, naj si vzame vsak kar hoče. Tisti, ki so bili bolj pogum-ni, so se takrat založili s hrano in blagom. Po Ljubnem pa je odme-ovala partizanska pesem, slišala so se gesla s pozvi na boj. Uničili smo tudi napisne table in demoli-rali trgovino.

Uspeh akcije je bil popoln. Za-plenili smo 28 vojaških pušk, en mitraljez, dve brzostrelki, bomb in streliva pa toliko, da vsega ni-

smo mogli niti odnesti. Zato smo nekaj zabojev skrili na podstrešje kapelice ob Savinji.

Ob svitlu smo s pesmijo odšli proti Mozirskim planinam. Sonč-no jutro je pozlatilo vrhove, ko smo trudni, toda zadovoljni legali pod košate smreke. En dan bliže svobodi, smo računali, našim ljur-dem pa smo utrdili voljo za boj in zaupanje v naše sile. Popoldne ob starih pa smo še enkrat nakre-sali Nemce in jih pognali v beg. Spet nas je vzela noč in nasled-nje jutro nas je našlo v partizan-skem kraljestvu na Dobrovljah.

LUDVIK ZUPANČ-IVO

...KDO SO BILI »BOŠNJA-RI?«

Tako so imenovali konjenike, oborožene s kopji, ki so jih bili Saksonci leta 1744 izvabili iz turške vojske v Ukrajini in iz njih sestavili konjeniški polk. Bošnjaki so bili po poreklu iz Bosne, jahali pa so lahke bosenske konje. Iz tega polka so kasneje izločili sto konjenikov in jih poslali v prusko vojsko, kjer so bili za časa takojmenovane sedemletne vojne edina pruska enota, ki je bila oborožena s kopji. Ob koncu vojne — leta 1762 — so Prusi ustanovili poseben polk, ki ga je sestavljalo deset eskadronov, njihovo moštvo pa so novačili med muslimanskim prebivalstvom na Poljskem in v Ukrajini.

Bošnjake so zelo cenili zaradi njihove hrabrosti in izredne spretnosti v ravnanju s kopjem, kar jim je prinašalo velike uspehe. Zanimivo je, da so celo v nekem danskem huzarskem polku imeli eskadron bošnjakov, ki pa niso bili pravi Bosanci, temveč domačini.

...DA SO NA OTOKU BRAČU TUDI IMELI SVOJ PARTIZANSKI ODRED?

Na otoku Braču, ki ima le 396 kvadratnih kilometrov površine in kakih 15.000 prebivalcev, so se prve partizanske čete pojavile že leta 1942, iz katerih so avgusta 1943 ustanovili Braški odred. Čeprav je zemljišče na Braču dokaj neprimerno za partizansko vojskovanje, so tamkajšnji partizani dosegli pomembne uspehe. Tako na primer so jeseni 1942 ujeli itali-

Ali veste...

ljanskega komandanta otoka, ob napadu na italijansko posadko v Bolu pa so zajeli 77 vojakov in zaplenili neko ladjo.

Ko je Italija kapitulirala, so braški partizani razorožili kakih 1000 italijanskih vojakov, nato pa so ga vključili v 12. brigado 26. divizije. Na otoku je tudi po nemški okupaciji ostal manjši del odreda, ki je še nadalje izvajal uspešne — predvsem diverzantske — akcije.

Junija 1944 je 26. divizija, ki se je prepeljala z Visa na Brač na 45 jugoslovanskih in 14 britanskih ladjah, skušala osvoboditi otok, vendar se je morala na trdovratnih bojih, v katerih so med drugim 220 Nemcev ujeli, umakniti nazaj na Vis. Ob drugem napadu — septembra 1944 — pa je morala nemška posadka dokončno kapitulirati: takrat je bilo 113 Nemcev mrtvih, 583 pa ujetih, medtem ko je na naši strani padlo 35 borcev, 197 pa jih je bilo ranjenih.

...KAJ JE BOMBARDA?

Bombarde so vrsta topov iz 14. do 16. stoletja, ki so imele kratke cevi, toda velike kalibre. Spočetka so jih polnili od spredaj, kasneje pa od zadaj. Doseg teh topov ni bil velik — 400 do 700 metrov, prav tako pa se ni bilo moč pohvaliti z njihovo natančnostjo. Zato pa so bile nevarne lastnim vojakom, saj so se cevi, čeprav so jih okrepili z železnimi obroči, pogosto razletavale. Bombarde so bile celo za današnje pojme zelo težke — šestnajst do devetnajst ton, iz njih pa so dnevno lahko izstrelili le štiri granate.

Še sedaj lahko vidimo v nekaterih evropskih muzejih več kot petsto let stare bombarde. V Gentu imajo tako imenovano Besno Margareto iz 14. stoletja, ki ima kaliber 2200 mm in enajst metrov dolga cev, težka pa je šestnajst ton. Nürnberška »Krimhilda« izvirja iz leta 1393. Njena cev je težka 2800 kg, granata pa 280 kg. Za prevoz cevi so potrebovali dvanajst, za prevoz ogrodatja pa šestnajst konj.

Razen težkih pa so imeli nekaj tudi manjše bombarde, ki so jih imenovali bombarde ali ročne bombarde. Bombarde so izločili iz oborožitve v začetku 16. stoletja. Nadomestili so jih topovi, ki so imeli manjši kaliber in daljše cevi, bili pa so tudi precej lažji od bombard.

7 VOJAŠKI LITERATURI POGOSTO PIŠEJO O TANKIH, KI »ZNAJO« PLAVATI, ZELO MALO PA O TANKIH, KI LAHKO VOZIJO TUDI PODVODO

Tankovski napad - iz vode

KAKO TANK HERMETIZIRAJO? - TANKI Z »DIMNIKOM« - KAJ PA ČE VODA LE VDRJE V TANK? - KILOMETER DOLGA POT POD VODO - POSEBNA OPREMA ZA REŠEVANJE POSADKE

O pomenu, ki bi ga imeli tanki v morebitni vojni, ni potrebno izgubljati besed. Dejstvo je, da bi bodoča vojna imela predvsem manevrski značaj in da bo zato odigralo odločilno vlogo orožje, ki bo imelo mimo učinkovitosti in hitrosti tudi čimvečjo gibljivost. To so pa tanki.

Za sodobne tanke reke niso več omembe vredna ovira, sa imajo že posebne naprave za podvodno vožnjo ali plavbo.

Čeprav nekatere priključke, ki so nujno potrebni za podvodno vožnjo, pritrdijo na tank šele tedaj, ko tank prispe v bližino reke, morajo večino del v zvezi s tesnitvijo opraviti že v tankovskih tovarnah, ko izdelujejo in sestavljajo posamezne tankovske dele v celoto.

Odprtine na tanku (topovsko cev, ventilatorje, motorni del itd.) zapro z gumijastimi prevlekami. Druge odprtine (vhod v tank, odprtine na dnu tanka za zasilni izhod, za odstranitev goriva in olja itd.) pa oblože z gumo, ki preprečuje vodi vdor v notranjost tanka.

Med kupolo in spodnji del tanka vstavijo gumijasti vložek, ki ga z ročno tlačilko napihnejo, preden se tank spusti v vodo. Na izpušnih ceveh pa imajo posebne ventile, ki jih pritisk izpušnih

plinov sicer odrija, takoj nato pa se spet vračajo v prvoten položaj in preprečujejo vodi, da bi po izpušnih ceveh vdrla v motor. Pri nekaterih vrstah tankov pa so napravili gibljive izpušne cevi, katerih zadnji konec je pritrjen na kos plutovine in zato moli iznad vodne gladine.

DOVAJANJE SVEŽEGA ZRAKA

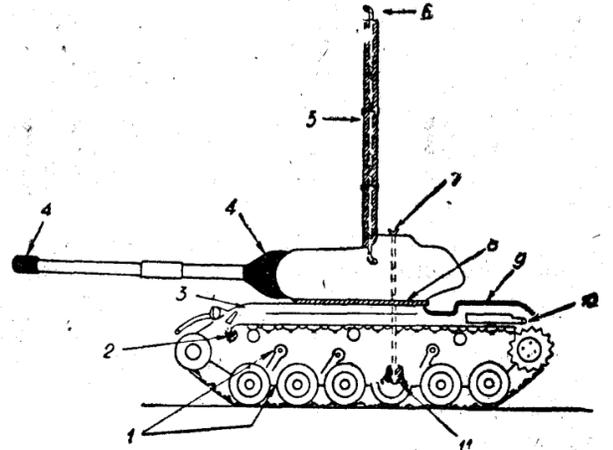
Tudi za to je poskrbljeno. Na kupolo tanka pritrdijo kovinsko cev — njen notranji premer navadno znaša dvajset do trideset centimetrov, včasih pa celo osemdeset centimetrov — skozi katero potegnejo tudi periskop in kabel za signalno luč. V primerih, ko je cev debela vsaj šestdeset centimetrov, pa se lahko posadka po njej, če je to nujno, reši iz tanka.

Kljub vsemu temu pa se le utegne zgoditi, da vdre voda v

tank — včasih zato, ker niso vseh odprtih zadostno zamašili, ali pa zato, ker je vodni pritisk pretiral kako gumijasto prevleko. Zato morajo tanke opremiti z električnimi črpalkami, ki lahko izsesajo do sto litrov vode na minuto. Na koncu cevi pa imajo podobne ventile kot v izpušnih ceveh.

Kako pa je z orientacijo pod vodo? Nekateri tanki imajo posebne žiro kompase, s pomočjo katerih zadržijo pravilno smer vožnje po rečnem dnu, pomagajo pa si tudi z lučmi. Zelo koristen je tudi periskop, skozi katerega lahko vodja tanka opazuje nasprotni breg reke. Tank pa lahko usmerjajo tudi s pomočjo radijskega oddajnika in sprejemnika. V tem primeru posebna radijska postaja na bregu pošilja tankom

(NADALJEVANJE NA 7. STR.)

1 — spodnji del tanka in njegov pod, ki ga hermetično zapro že v tovarni; 2 — žiro kompas; 3 — 9 — gumijaste prevleke za tesnitve motornega dela; 10 — ventil na izpušni cevi; 11 — električna sesalka za črpanje vode iz tanka.

PO TREH LETIH PARTIZANSKE VOJNE V JUŽNEM VIETNAMU

Vojna v Vietnamu

Vsaka operacija, ki jo sajgonska vojska sproži proti partizanom Južnega Vietnama, ima poseben naziv kot na primer »zahajajoče sonce«, »jutranja zvezda«, »val ljubezni«, »grom in veter«, »zora« ... Toda enote Ljudske fronte so po vsaki taki ofenzivi še močnejše in številnejše ter imajo še več zaplenjenega ameriškega orožja.

PO TREH LETIH

Predsedništvo centralnega komiteja Ljudske fronte Južnega Vietnama je že avgusta 1962 pozvalo štirinajstmilijonsko ljudstvo Južnega Vietnama, naj se združi in začne boj za pravo svobodo in neodvisnost. Sedaj sestavlja Ljudsko fronto več kot dvajset različnih političnih organizacij in skupin. Na drugi skupščini Ljudske fronte, ki so jo sklicali januarja letos, je predsednik centralnega komiteja Nguyen Niu Tho obrazložil, v kakšnih razmerah se Vietkong bori in kakšne uspehe je doslej dosegel.

Pred desetimi leti so v Indokini izvojevali zadnje veliko bitko za neodvisnost francoskih kolonij. Takrat je ves svet zvedel za Dien Bien Fu, kjer je francoska kolonialna vojska pretrpela popoln poraz, čeprav je bilo v njenih vrstah 200.000 vojakov. Sedaj pa režimska vojska Južnega Vietnama pod vodstvom sajgonskih generalov, ki se zaradi pogostih zarot in uporov pogosto menjajo na oblasti, navzlic obilni ameriški pomoči koraka, kot vse kaže, proti novemu Dien Bien Fuju.

FRONTA JE PRAV POVSOD

O dejanskih razmerah na tem bojišču in o brezizglednosti boja proti ljudstvu, ki se bori za svobodo in za samoodločbo, nam med drugim priča tudi naslednji izvleček iz pisma, ki so ga našli pri nekem ujetem ameriškem vojaku: »Ko bom padel, bom prišel naravnost v raj. Skozi vice sem namreč šel že v Južnem Vietnamu.«

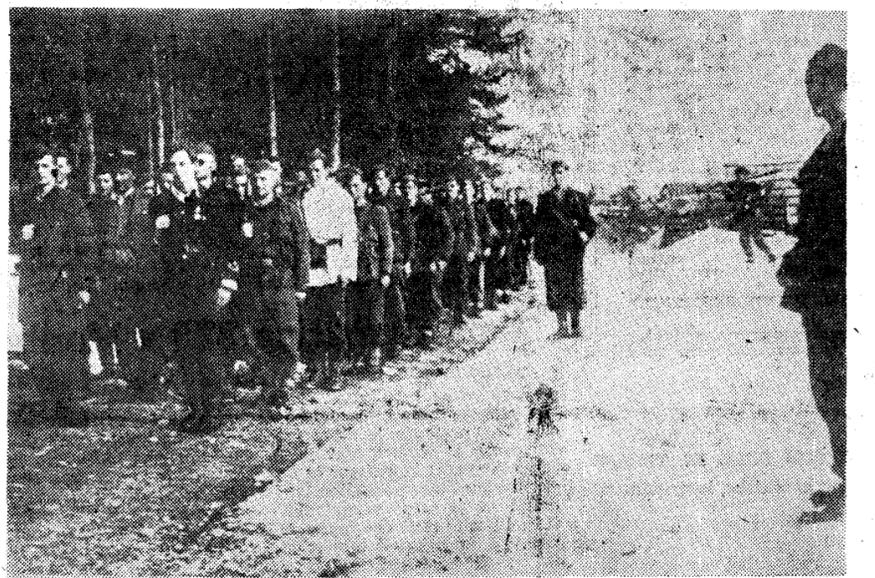
Neki francoski novinar pa je takole opisoval razmere na južnovietnamskem bojišču: »Nemogoče je nadzirati naselja, prav tako pa ni moč uničiti Vietkonga. Ta dva elementa sta v tesni medsebojni zvezi. Tega problema niso mogli Francozi rešiti ne v Indokini ne v Alžiru. Južnovietnamska sajgonska vojska in Američani ne bodo nikoli dobili vojne...«

Nekdanji diktator Ngo Din Diem je izpeljal posebno zamisel uničevanja partizanov in narodnoosvobodilnega gibanja nasploh: prebivalstvo pomeznih območij so zapirali v tako imenovane »strateške naselja«, ki so dejansko bila nekakšna koncentracijska taborišča. Menili so, da bodo s tem ločili partizane od prebivalstva, nato pa bi s čiščenjem riževih polj uničili vse živo in tako uspešno zaključili boj z Vietkongom. Za sedemnajst tisoč »strateških naselij« so sicer potrošili več kot petdeset milijonov dolarjev, toda akcija je — kot vse prejšnje — doživela popoln neuspeh.

NAGRADE V ŽENAH

Jedro zloglasne sajgonske 7. divizije je specialni bataljon gospe Nu. Glavna naloga enot divizije je v tem, da kot kazenske ekspedicije križarijo vsepovsod in da pri tem ubijajo in ropajo siromašno kmečko prebivalstvo. Gospa Nu je iznašla tudi posebne nagrade za »dobre in zavedne vojske« — »nagrade v ženah«.

Sajgonska vojska je v neprestanem gibanju. Tako namreč njeni generali skušajo preprečiti čedalje pogostejša dezertersva. (NADALJEVANJE NA 5. STR.)

Tovariš Stane Trtnik iz Ljubljane nam je poslal naslednje podatke: V 23. številki »TV 15« sem zagledal »fotografijo z vprašajem«, ki kaže skupino partizanov. Med njimi je eden na konju belcu.

Drugi z leve proti desni je moj pokojni brat Ivan Trtnik-Pipo, rojen 7. junija 1922 v Vevčah. vodovodni instalater, nazadnje stanujoč v Vevčah. V NOV je odšel februarja 1942 na Pugled. Bil je nekaj časa v Simonovem bataljonu II. grupe odredov, nato pa v Tomšičevi brigadi komandir kurirjev. Udeležil se je pohoda na Štajersko in padel nad Tuhinjsko dolino 16. marca 1944. O bratovi smrti sem dobil uradno sporočilo štaba brigade celo v Centralno bolnišnico Zgornji Hrastnik na Kočevskem.

Peti z leve proti desni se mi zdi podoben tovarišu Vasji Kogejju. Po uniformah sodeč je bila fotografija posneta kmalu po kapitulaciji Italije.

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM

RUDI GANZITI

Vse je bilo namreč narejeno natančno ob določenem času in po načrtu. Zlasti sta si prizadevala Alojz Platiša in Šimenc, ki je pozneje umrl v internaciji. Poleg tega pa so zaračunali samo toliko, da so pač imeli račun, če bi kdaj do česa prišlo. Torej so dajali tudi material zastonj. Dokaj dragocenega materiala so nam dali tudi trgovski pomočniki v železnici Schneider-Verovšek, seveda brez gospodarjeve vednosti. Odslej smo laže in hitreje, pa tudi bolje gradili.

KRANOV BUNKER

Nekako konec januarja ali v začetku februarja 1942 smo začeli delati nov prostor na lžanski cesti pri Vladu Majcnu-Krpanu. Iz njegove trgovine je vodil vhod v majhen, toda zelo dobro skrit prostor, ki je nastal, ko so razdelili prostore dveh velikih hiš. Majcnen je pripravil ves potreben material, jaz pa sem naročil mehanizem za vhod. Vrata prostora sem zazidal, za vhod sem pa pustil samo toliko odprtine, da je špranjo vhoda pokrival okvir tamkaj stojičih trgovskih predalov. Kdor je hotel v prostor, je moral prej po tračnicah odpeljati zid, ki

je rabil za vrata. Zid se je vračal s svojo lastno težo v prvotno lego. Tako nihče, ki je šel v prostor, ni pustil za seboj nobene sledi. Prostor je imel tudi to prednost, da ni bilo treba zgraditi nobenega postranskega prostora, ki naj bi zakril pravi namen prezidavevala kake izrazite škode. Razne težave so nastale le zaradi »Podmornice«, ki so jo čez noč odrezali od mesta z žično oviro. Odslej je bilo zelo težko prenašati literaturo in

iz podzemlja okupirane Ljubljane

dave. Neopazno smo ga naredili v zelo kratkem času, to je čez nedeljo in v ponedeljek zvečer, ko je bil lokal zaprt. Seveda smo morali prej vse natanko pripraviti. Tako brez težav in zaprek nismo zgradili nobenega drugega prostora. Samo v ponedeljek zvečer je mati lastnika trgovine izgubila živce. Kljub naši skrajni pazljivosti je slišala vsak šum in se bala, da ga slišijo tudi sovražniki. Krpan jo je le prepričal, da ni nič hudega in smo potem nemoteno delali dalje.

TISKARNA »TUNEL«

Do tako imenovanih februarjskih blokad sem proučil in

naredil nekaj manjših prostorov. Čeprav so bile obsežne, te blokade partijski tehniki niso prizadevale kake izrazite škode. Razne težave so nastale le zaradi »Podmornice«, ki so jo čez noč odrezali od mesta z žično oviro. Odslej je bilo zelo težko prenašati literaturo in

Partizansko zaledje

bili Italijani lahko presenetili sredi dela. Kranjčevu stanovanju je bilo pod streho v dvo-rišnem delu zgradbe. Ves material sta spravila v stanovanje Apih in Kranjc v vrečah pred policijsko uro, ko je bilo že tema.

Poleg tega smo morali biti pri tem zelo previdni tudi zato, da ne bi s sekanjem parolnih plošč opozorili sosedov na to, da Kranjc samovoljno predeluje stanovanje. Naročil sem posebno napravo, s katero sem parolne plošče rezal in ne sekal, da smo lahko delali v kar največji tišini.

Zaradi dobrih priprav sem kljub težavam v enem dnevu sezidal predelno steno in jo

ometal, tako da se ni nič razlikovalo od starega, izredno gladkega ometa. Kranjc je vso noč sušil zid z električno pečjo — meter za metrom. Zjutraj je prišel že prej naročeni slikar in čez eno uro ni bilo več sledu o prezidavanju. Špranje vhoda v prostor so zakrivala okrasne črte slikarje. Za vhod so rabila le nekaka vrata, kot jih uporabljajo pri kulisah. Oboje si je bil zamislil Apih. Tako je nastal zelo ozek in dolg delovni prostor, in tiskarna je zato dobila ime »Tunel«.

BUNKER POD DRENIKOVIM VRHOM

Prve dni meseca marca 1942 smo se lotili dela pri Romihovih na poti na Drenikov vrh. Še preden je odšel Sponček Zerjal v okoliško ljubljansko okrožje, sva se zmenila, da bi bilo tu primerno graditi. Potrebno zvezo mi je nato dal Dušan Kraigher, preden je tudi on odšel iz Ljubljane.

Z lastnikom hiše sva pretaknila vso hišo in se končno odločila za sicer majhen, toda zelo primeren prostor v kleti, ki ga je uporabljala stranka v kletnem stanovanju za drvarnico. Tudi ta stranka je delala OF, toda tega mi takrat nismo vedeli.

(NADALJEVANJE)

IZ SPOMINOV UPOKOJENEGA PODPOLKOVNIKA NIKOLE ŽIVKOVIČA, NEKDANJEGA KOMANDANTA 4. BRIGADE KNOJA

Trije komandantovi borci

Čprav so na preritih bojiščih topovi že prenehali s svojo pesmijo, za borce Korpusa narodne obrambe še ni bilo konec vojne. Še prav posebej to velja za 10. črnogorsko brigado, ki je imela v svojih vrstah prav toliko borcev, kolikor se je v manjših ali večjih skupinah potikalo četnikov po njenem območju.

Spomladi 1945 se je na območju Zelengore in Sutjeske prebila velika četniška skupina, ki jo je letalstvo neprestano zasledovalo in napadalo.

Deseta črnogorska brigada — kasneje so jo preimenovali v 4. brigado KNOJ — se je tedaj zadrževala v Črnogorskem primorju, njen štab pa je bil v Budvi. Brigadi so dali nalogo, naj v posepenem pohodu prestraže sovražniško skupino. Tako sta dva njena bataljona prispela v Goransko, tretji je čez Taro prodril v Sandžak, četrti pa se je bližal Suhi v dolini Sutjeske.

Četniki so se gibali le ponoči in so se — če je bilo le mogoče — izogibali bojem z našimi enotami. Predanili so na pobočju Zelengore, ki se strmo spušta v dolino Sutjeske.

Naše patrolje so se porazgubile po gozdu. V eni izmed teh — v njej so bili trije borci in ena tovarišica — je nosil puškomitraljez devetnajstletni skojevec Redžep, Siptar iz vasi Silda pod planino Rumijsko. Bil je še mlad borec, ki se je bil s petnajstimi svojimi tovariši priključil brigadi med njenim zadrževanjem na bregovih Skadrskega jezera.

Patrolja se je previdno in tiho pomikala po pravkar ozelenem gozdu. Nenadoma so borci zaslišali rezgetanje konj. Razšli so se v strelce in pripravili orožje. Kmalu so na neki jasi opazili veliko skupino četnikov, ki so počivali. Bilo jih je kakih dvesto.

Redžep ni okleval in hip kasneje se je oglašil rjegov šarec. V nekaj minutah je bilo mrtvo več deset četnikov.

Ko je komandir čete zaslišal, da se je ena izmed njegovih patrolj zapletla v boj, je razvil svoje borce v strelce in obkolil bojišče. Zakasnilo so. Četniki so se že raztepli po gozdu, za seboj pa so pustili le mrtvece in ranjence. Med mrtvimi so bili tudi štirje naši borci. Dva izmed njih in bolničarko so brzostrelkine rafali dobesedno presekal, mitraljezca Redžepa pa je raznesla bomba.

Komandir čete je na podlagi tega, kar je sam videl in kar je zvedel iz ust ranjenih četnikov, ugotovil, da je hrabri skojevec

moral biti hudo ranjen in da mu je zmanjkalo municije ter da je potem, ko je legel čez svoj mitraljez, vžgal »kragujevčanko« samo zato, da ga četniki ne bi dobili živega.

»SEDAJ TAKOJ BOŠ VIDEL, KAKO STRELJA!«

Nekoč drugič so organi Ozne po dolgem iskanju ugotovili, da se v temnih gozdovih v bližini Gorazda skriva znani četniški zločinec Vučković v spremstvu še nekoga drugega četnika.

Takrat je bilo zelo mrzlo — celo do dvajset stopinj pod ničlo. Snega je bilo za dober meter.

Četnika sta si na nekem strmeh pobočju izkopala skrivališče, ki je imelo dva izhoda. Čez streho sta nametala zemljo, ki jo je bil prekril sneg. Dimnik sta tako izpeljala, da je bilo moč opaziti dim šele iz neposredne bližine. Četnika sta imela dovolj hrane za vso zimo.

To je bilo januarja 1946. Puškomitraljezi in puške zaradi hudega mraza niso delovali. Prsti so

se kar lepili ob ledenomrzle cevi. Ukaz se je glasil: brezpogo, no ju je treba zajeti živa!

Bilo je že polnoč. Patrolja je neopazno obkolila skrivališče. Ob vsakem vohu vanj je bilo po več borcev. Poziv na vdajo je narejal na gluha ušesa. Iz skrivališča je bilo slišati le nekakšno šumenje. Knojevci so pripravili bombe, saj od strelnega orožja niso mogli pričakovati nobehe koristí.

Tedaj pa je pri vohu v skrivališče zaregljala četnikova brzostrelka: Vučković in njegov spremljevalec sta se skušala prebiti skozi našo zasedo.

V zasedi je bil tudi postavni puškomitraljez Nenezic, doma izpod Durmitorja. Četnik, ki je streljal kar na slepo, ga je z enim izmed rafalov oplazil po levem ramenu. Strelno orožje naših borcev je molčalo, četniški brzostrelki pa sta bljuvali krogle povsod naokrog.

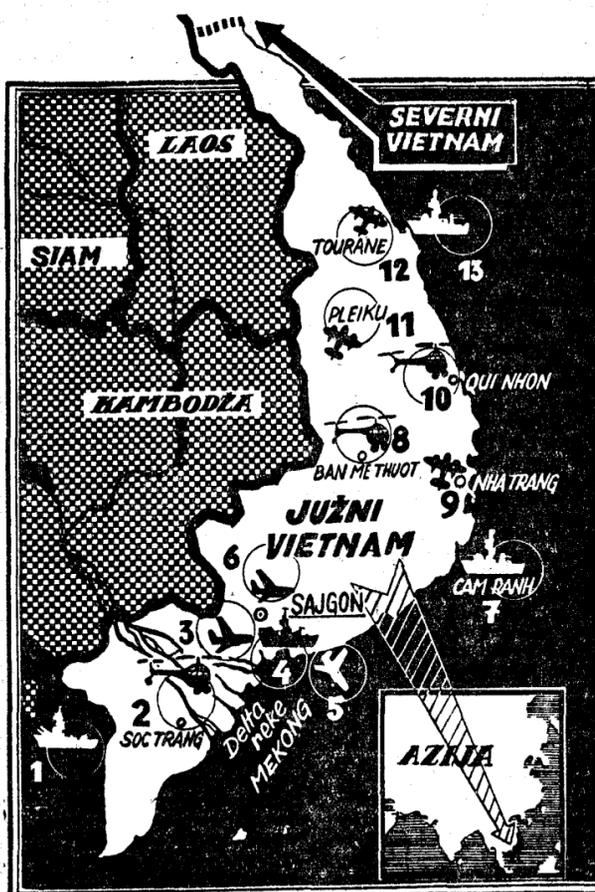
»Se orožje vas ne mara, mater jam komunistično!« je vpil Vučković.

»Sedaj takoj boš videl, kako strelja,« mu je odgovoril Nenezic in z zdravo roko zgrabil za cev svojega šarca.

Južnovietnamske partizanske enote so opremljene z naj sodobnejšo avtomatsko orožnitvijo ameriškega izvora, ki jo zaplenijo v bojih s sajgonsko najemniško vojsko

VOJNA V VIETNAMU

Ameriška vojaška oporišča v Južnem Vietnamu: 1 — vojaško pomorsko oporišče na otoku Pulo Dama; 2 — helikoptersko oporišče mornariške pehote; 3 — oporišče reaktivnih lovcov, bombnikov, helikopterjev in transportnih letal; 4 — vojaško pomorsko oporišče v Sajgonu; 5 — helikoptersko oporišče; 6 — vrhovno poveljstvo sajgonskih enot in oporišče bombnikov; 7 — vojaško pomorsko oporišče; 8 — oporišče helikopterjev za posebne namene; 9 — oporišče bombnikov; 10 — helikoptersko oporišče; 11 — oporišče lovcov, bombnikov in helikopterjev; 12 — oporišče bombnikov in transportnih letal; 13 — vojaško pomorsko oporišče

(Nadaljevanje s 4. strani)

V zadnjih dveh letih so Združene države Amerike pripeljale v Južni Vietnam približno 25.000 ameriških »svetovalcev«, 700 letal in helikopterjev, 20 večjih ladij in mnogo drugega vojaškega materiala. Mimo tega pa so v Južnem Vietnamu zgradili kakih 110 letališč, precej pomorskih oporišč, rečnih in pomorskih luk ter 17.000 »strateških naselij«. Trdijo, da Združene države Amerike trošijo za južnovietnamsko vojno približno dva milijona dolarjev dnevno.

Oborožene sile Ljudske fronte Južnega Vietnama pa so v zadnjih treh letih uničile ali onesposobile 252.000 vojakov, od tega 1.455 ameriških vojakov. Mimo tega so sestrelile ali poškodovale tudi več sto letal in helikopterjev. V zadnjih dveh letih so osvojele dve tretjini južnovietnamskega ozemlja, na katerem prebiva polovica vsega prebivalstva. Na osvobojenem ozemlju so vzpostavili ljudsko oblast in izvajajo agrarno reformo — življenjski cilj vietnamskega kmeta.

Centralni komite Ljudske fronte je konec februarja objavil razglas, v katerem predlaga rešitev južnovietnamskega vprašanja na podlagi naslednjih dveh točk: Združene države Amerike naj se prenehajo vmešavati v notranje zadeve Južnega Vietnama in naj umaknejo svoje oborožene sile; politične organizacije naj se začno pogajati o normaliziranju razmer v državi in o tem, kako omogočiti ljudstvu pravico do samoodločbe.

V teh časih je med Vietnamci zelo priljubljena pripovedka o siromašnih kmetih Vahu, Vanu, Zeu, Fiu in Nong Lanu, nad katere je njihov car poslal kar polk svojih najboljših vojakov. Kmetje pa so se tako vztrajno in hrabro borili, da so naposled premagali svoje preganjalce. Ni težko uginiti, zakaj je ta stara vietnamska pripovedka prav sedaj tako zelo aktualna.

SLAVOLJUB PRVULOVIČ

Medtem ko je Vučković z brzostrelko in odvito bombo v rokah buljil v ogromnega Nenezica, ga je ta s puškomitraljezom treščil po glavi. Ko je Vučkovićev spremljevalec videl, kaj se je zgodilo z njegovim komandantom, je nemudoma odvrnil brzostrelko in dvignil roke v znak vdaje.

DIRKA ČEZ JAHORINO

Tistega aprilskega dne leta 1946 je bil na čelu patrolje komandir brigadnega izvidniškega voda Paja Avramović. Naši borci so zasledovali skupino Obrena Kablarja, komandanta četniškega bataljona na Jahorini. Ujeti bi ga bilo treba živega.

Ko se jim je bila patrolja približala, je bilo četnikom jasno, da je njihovo skrivališče odkrito. Bežali so vsak v svojo smer, zakaj boj jim ni prav nič dišal.

Tako se je začela prava dirka po Jahorini. Za vsakim četnikom sta drvela po dva knojevca. Paja se je lotil bandita, ki mu je bil najbližji. Bil mu je tako tesno za petami, da četnik ni imel časa za zastanek, merjenje in streljanje.

Paja ni odnehal. Močno je sodel iz srca in je hotelo skočiti iz prsi. Razdalja med Pajom in četnikom se je večala in manjšala, največ pa sta si bila vsak sebi kakih dvesto metrov. Lahko bi streljal na četnika in ga ubil, toda v roke ga je nameraval dobiti živega.

Pridirjala sta že do Drine. Paju je že zmanjkovalo moči. Pri vasi Jabuke je begunca že skoraj zgrešil, vendar so mu pomagali pastirji in mu pokazali stezo, po kateri jo je bil ucvrl četnik. Tudi četniški zločinec je bil že na koncu moči. Preostalo mu ni nič drugega, kot da se je skrjal za najbližjo bukev in začel vpiti svoje mu zasledovalcu.

»Jaz sem Obren Kablar! Vdam se. Nikar ne streljaj!« Paja se mu je približal z brzostrelko, pripravljeno za strel. Takšnim ni moč nikoli verjeti. Zločinec Kablar, strah in trepet kmečkega prebivalstva po odmaknjenih vaseh na Jahorini, ni imel niti toliko moči, da bi se sam dvignil na noge. Paja ga je zvezal in ga nato odpeljal v Gorazde, kjer je bil štab brigade.

5 USODNIH DNI druge svetovne vojne

11.

15. september 1940 (Bitka za London)

DAN, KO JE BILA REŠENA ANGLIJA

Na opazovalnici D3 je od sredine dneva opazovalec George Godden. Prej je nekoliko vrtnaril. Sicer se ni na vrsti za opazovanje, vendar dan še nikoli ni bil tako vroč, Godden pa je najbolj izkušen opazovalec v ekipi, ki se dobro zaveda svoje naloge v takih trenutkih. Ne zanaša se samo na oko, marveč tudi na uho. Tako mimogrede tudi razloči hrum motorja sovražnega letala, ki mu pravi »vsiljivec«; taka letala se pridružijo angleškim, da bi jih ob prvi priložnosti presenetila. Ko se zvečeri, se bolj napne uho. Vendar pa nesrečo lahko tudi vidi. Neki Messerschmidt se je prikradel za tri britanske lovce, ki ga zaradi zahajajočega sonca niso mogli opaziti. George Godden si obupno prizadeva dobiti telefonsko zvezo z najbližjim poveljskim položajem, da bi britanske pilote opozoril na nevarnost, ki jih zasleduje. Prepozno je! Trije britanski piloti se že gugajo v padalskih vrveh, njihova letala pa strmoglavijo. Nemški lovce se zasuka in izgine v noč.

Godden je besen. Vendar se zaveda, da je vojna pač vojna, razen tega pa je videl dovolj zračnih spopadov, tako da ve, da tega dne nemški bombniki niso zmagali. Dobro so preoznali kentosko zemljo, namesto da bi porušili London, kot so jim ukazali. Ni še napočil dan, da bi se tista hitlerjevski podgana lahko imenovala Adolf Osvajalec.

Zdaj se poročila zbirajo v Bentley Prioryju. Zadnji napad je London rešene prizadel kot prvi, ob katerem so zagoreli plinomeri v West Hamu, vendar škoda ni tako strašno velika. Drugi polet nad Portland ni prinesel uspeha: nemške bombe niso zadele dokov. Velika nemška zračna parada ni bistveno prizadela bojne sposobnosti Velike Britanije. Angleži so sicer izgubili 26 letal, vendar na to številko hitro pozabijo, ko ugotove, koliko letal je izgubil sovražnik: 195 bombnikov in lovcov. Radio sporoči državljanom vzpodbudno novico.

»Dan se je končal zame izredno lepo,« pravi danes Air Chief Marshall lord Dowding of Bentley Priory.

Vendar 15. septembra 1940 Angleži niso zbili 195 nemških letal. Ni jih bilo več kot 60, če ne štejejo tistih, ki so se morda vrnila, pa so potem ugotovili, da jih ne bo mogoče popraviti. Vendar ne gre za to. Ne izgube, marveč silni angleški odpor je prisilil Hitlerja do tega, da je spoznal, da se ne more več obotavljati. Zgodilo se je tako, kot si je sam želel: 17. septembra je ukazal preložiti invazijo za nedoločen čas.

6. december 1941 (Bitka za Moskvo)

DAN, KO JE NEMČIJA NEHALA BITI NEPREMAGLJIVA

Ravnina je kristalna. 6. decembra je sonce vželo v slavi. Veliki, črni in beli — smrekovi in brezovi — gozdovi se bleščijo pod ljvstjimi kapucami. Sem ter tja štrle proti nebu počrnela pogorišča, ki so edini znak nekdanjih človeških prebivališč. Začel se je 168. dan boja za Rusijo.

Major F. W. Kuepers, poveljnik artilerijske skupine 197. divizije, je iz Pereč vso noč opazoval svetli ples sovjetskega protiletalskega topništva na nebu. Može dobro vedo, kaj pomeni ta koreografija, ki jo vodi top. Tam je Moskva! Cilj njihovega trpljenja, etapa na dolgem pohodu, osredotočenje njihovih sanj, tam je Moskva!

197. divizija je prodrla do prvih moskovskih predmestij. Videti je opečnate zgradbe. Pereče je trinadstropna dača za umetnike. V parku so pripravljene nemški topovi. Konji so zadaj, v opečnati stavbi, ki je po čudežnem naključju ostala cela, v bližini železniške postaje Tučovo.

Izredno zanimivo je, da so konji, ki so jih zajeli Rusom, dosti odpornejši od nemških. Ležijo v snegu, kakor da bi bil sneg stama. Po blatu stopajo, kot da bi bilo blato travnik. Topovi topniškega regimenta št. 229 ne bi nikdar prišli do moskovskih predmestij, če jih ne bi vleкли ruski konji.

Na položaju so že deset dni. Ivan na nasprotni strani je buden, vendar ne napadalen. Topničarji, ki so že preizkušeni veterani, menijo, da so tik pred ciljem. Oklepna vozila »delajo« ob bokih in šele takrat, ko bodo obkolila Moskvo, bodo igro dokončale pehotne divizije. Prav tako kot pri Baranoviču, Minsku, Kijevu, Vjazmi in Brjansku...

V šestih mesecih so prišli Nemci globoko v ozemlje Sovjetske zveze

Razlika je le v tem, da je zdaj zima. Pogoji so strahotni. Mraz je divji. Veter je mučilno orožje. Toplih oblek še vedno ni, čeprav so jih napovedali pred dolgimi tedni. Sicer pa prav nič ne prihaja iz ozadja, razen nekaj kruha in municije. Tolažijo se lahko samo s tem, da so pešči še na slabšem.

Vendar možje še niso obupali. Pripravljajo se na božič. Organizirajo pevске zборе, v katerih prepevajo: Ko bom dobil dopust, bom šel pogledat Ren... « Veliko jih ne bo nikdar več dobilo dopusta, vendar preganjajo to misel, kajti menijo, da so v Moskvi. Ali skoraj v Moskvi... V njihovih glavah je to isto kot konec vojne. Heimat (domovina) ni bil še nikdar tako daleč, pa vendar je videti tako blizu. Najprej pa bo seveda božič: »Welhnacht in Moskau!« (»Božična noč v Moskvi!«)

Vsi mislijo tako. Božič v Moskvi! Armadna skupina, ki naj bi se s kombiniranimi operacijami polastila sovjetske prestolnice, je velikanska. Poveljuje ji maršal von Bock. Ki se je proslavil v bitki za Francijo. Vendar ima tokrat na razpolago trikrat več vsega, kar je imel v Franciji: pod njegovim poveljstvom so tri armade, tri oklopne skupine, osemindemset divizij, milijon in pol mož. Fronta je široka 500 kilometrov — od Kalinina do Orla.

Človek proti nadčloveku oziroma nečloveku

VALERIO VOLTINI je doma iz mesta Fano v pokrajini Pésaro. Po poklicu je profesor in ravnatelj Grafičnega inštituta v Urbino. Izdal je vrsto literarnih del in kritičnih spisov. Kot aktiven protifašističen bорец zavzema vidno mesto v krogih katoliško usmerjenih intelektualcev in je iskren prijatelj naše države.

Članek je izšel v krščansko demokratskem dnevniku »L'Avvenire d'Italia« 25. aprila letos, na obletnico osvoboditve. Ker je zanimiv tudi na naše razmere, ga objavljamo na tem mestu.

Dije ko so dogodki za nami, vse bolj jasno se nam kaže njihov pomen. Tako je tudi z našim odporiškim gibanjem, ki se je sprostito takrat neizogibnega polemičnega okolja. To ni bila zgolj vrsta vojnih dogodkov, marveč dosti več: najpopolnejša oblika odpora proti doktrini nasilja in uničevanja, ki je grozila, da bo strla Evropo.

Dvojni motiv nas veže s protifašistično borbo: Mi sami smo sodelovali v njej, razen tega pa se zavedamo, da je še vedno aktualna njena moralna vsebina, ki nas je gnala v boj. Prav zaradi tega ji priznavamo še posebno duhovno vrednost. Z njo smo hoteli dokazati, koliko velja človek nasproti nadčloveku, oz. nečloveku, vrednost človeškega duha nasproti živalski podivjanosti. Dandanes, ko je že podrobno preučeno vse tisto, kar se je dogajalo po načelih, proti katerim je bilo usmerjeno delovanje odporiškega gibanja, se upravičeno lahko zgrozimo ob misli na sliko Evrope in morda vsega sveta po zmagi nacizma. Značil bi se v pravi pravcati železni dobi. Zavladala bi nam ideologija družbenega razreda, ki je hotel uveljaviti v svetu svoje zamisli s fanatizmom in vprav mehanično togostjo. Ti ljudje so znali planirati uničenje nasprotnikovih vojakov, celih narodov in rasnih skupin. Zaman lahko iščemo v svoji domišljiji verno sliko tistega, kar so nam pripravljali. Dovolj je že to, kar smo morali prečeti. Mladí rođ nam sploh ne bi mogel verjeti, če ne bi razpolagali z neizpodbitnimi dokazi, ki jih je na žalost še premnogo.

Najzavednejšim je odporiško gibanje pomenilo tudi tisti orodni moment, ki bi lahko pritegnil vse pošteno misleče ljudi. To ni bila borba, ki sta jo spremljala zgolj trpljenje in junaštvo. Naši napori so bili namenjeni tudi ustvaritvi novega lika človeka, ki bi resnično doumel vlago državljanja. Onkraj mitov in potvorb, ki smo jih bili vložili pod fašistično diktaturo, smo hoteli odkriti pomen človeka v družbi, odnos med poedincom in državo, med verskim prepričanjem in svobodo vesti, aktivnim mirom in resnično pravico. Tudi to je pomenila protifašistična borba. V tok zgodovine smo hoteli vključiti svoje mlade sile in tako smo dobili nov vpogled v družbo. Pojmi kot so domovina, zgodovina, družina, tradicija in kultura, ki jih je fašizem groteskno izmalčičil, so za nas postali nova in objektivna vrednota. Odporiško gibanje nas je približalo ostali Evropi bolj kot nekdanje prebiranje na pol ilegalne literature. Zavedali smo se, da je naš boj namenjen ostvaritvi skupnih idealov.

Mladini našega rodu se je tedaj privkral ponudila možnost resnične izbire. Borba v partizanskih vrstah ali pa v ilegalnih organizacijah zato ni več bila samo odraz poguma, marveč je pomenila tudi ponovno pridobitev poedinceve osebne odgovornosti. Vsakršno junaštvo, ki ne temelji na poštenosti, se nujno sprevrže v osebno igro dvomljive vrednosti, nepristopno za duhovne fermente, tista načela resnice, ki edina lahko zbuja jo v poedincu čut osebne odgovornosti. Sicer pa ni šlo samo za pogum v spopadu s podivjanim sovražnikom, proti kateremu smo se morali boriti z nezadostnimi sredstvi. Ako smo hoteli spet najti same sebe in za vselej odkloniti prevaro, v katero nas je bil zapeljal fašizem, in uresničiti moralno obnovo, je naša reakcija morala temeljiti na razumu in trdni volji.

Če ne bi osvojili tega aspekta protifašistične borbe, sedanja mladina ne bi našla v njej nič pristnega in novega. Po tolikih krivah, ki jih je bila zahtevala dolgotrajna vojna, po strašnih bombnih napadih in še po odkritju, kam nas je pripeljal fašizem, bi končno lahko povsem otopeli. Lahko bi vdano čakali, da nam svobodo prinesejo tuji rešitelji. Vendar se kljub vsemu

Periskop na 46. vzporedniku

to ni zgodilo, ker smo v sebi le še imeli čut za resnico. Fašizmu se torej ni posrečilo pokvariti nas do dna duše. Seme peščice ljudi, ki so odšli v izgnanstvo ali pa životali v domovini, je bujno pognalo v zakasneli pomladi, za katero se je že zdelo, da je ne bo nikdar več. Če pa vrh tega pomislimo še to, da je partizanska borba v Italiji tako kot drugod v Evropi pomagala preprečiti nacistom marsikatero namero in da je skromni doprinos posameznega borca morda rešil življenje le enemu trpinu v koncentracijskem taborišču, lahko razumemo tudi konkretno vrednost odporiškega gibanja.

Takrat bi lahko rekli, da je vsakršen odpor neumnost, posebno v času, ko je nacizem dosegel višek svojega vzpona. Vendar je že sama misel na kljubovanje pomenila, da človek še ni izgubil vere v končno zmago nad smrtonosno blaznostjo in v triumf resnice.

Na misel so mi prišle besede iz »Pisem na smrt obsojenih protifašistov«, ki jih ni moč brati, ne da bi nas ne prizadela s svojo resničnostjo. Šestnajstletni dijak Henri Fertet je pisal staršem: »Želim, da bi Francija postala svobodna, Francozi pa srečni. Toda v mislih nimam kake ošabne Francije, marveč delovno in pošteno deželo.« Komaj tridesetletni italijanski duhovnik Aldo Mei je pred smrtjo zapisal: »Umifam ob divjanju sovražstva, čeprav sem hotel živeti samo za ljubezen. »Deus est charitas« — in ljubezen ne bo zamrla.« Te besede je sicer narekovala dolžnost duhovnika, vendar jih lahko upravičeno tolmačimo kot izraz miselnosti človeka, ki se upira nacističnemu nasilju v imenu ljubezni do soljudi in do moralnih vrednot, ki so z njo povezane.

Ljudi, ki so nam v minulemu stoletju ustvarili domovino, se spominjamo s hvaležnostjo. Z enako upravičenostjo moramo ohraniti v spominu tudi naš protifašistični boj in tiste, ki so v njem sodelovali. V odporiškem gibanju smo moralno dozoreli kot predstavniki novega rodu, kot narod pa smo postali tudi moralno sodobni in demokratični. Na žalost so niso uresničili vsi upi odporiškega gibanja. Po Evropi še vedno strašijo razne oblike rasizma in drugi ostaniki sramotne preteklosti. Avtoritarizem in nasilje imata še vedno pomembno vlogo. Ne upamo se trditi, da se je želja mladega Ferteta o njegovi domovini uresničila. Prav tako ne bi mogli reči, da je bil fašizem kot metoda vladanja že docela izločen iz vsakdanje prakse in da je nasilje stvar preteklosti. Zato je petindvajseti april za nas Italijane dan, ko razmišljamo o protifašističnem odporu. Ni ga še konec. Živ je še v vsakem izmed nas, ki si kot državljani in kot kristjani želimo miru, svobode in pravice ob sodelovanju vseh ljudi dobre volje, ki kljub zapletom zaradi protislovi zgodovine niso izgubili z vida vzvišenih idealov človeškega sožitja.

Prevedel: POLDE VRBOVSEK

O avtorju Doživljajev dobrega vojaka Švejka

Letos do konca julija oziroma na začetku avgusta minilo pol stoletja od začetka prve svetovne vojne, ki je enako, kakor vsi veliki zgodovinski dogodki, dotrvala številnim velikim, umetniškim stvaritvam. Z gotovostjo lahko za-

Pisatelj Švejka Jaroslav Hašek

trdimo, da so ena največjih takšnih stvaritev. Doživljaji dobrega vojaka Švejka, delo češkega satirika Jaroslava Haška, spomenik prve svetovne vojne, ki se bo v dolgi vrsti genialnih podob ohranil še poznim zanamcem, podob, vedno enakih živih, mikavnih, izživajočih homerski smeh in posmeh, ki ruši pre-

stole in monarhije, trga okove militaristične discipline, vodenno vojaško »moralo«, neusmiljeno biča malomeščansko omejenost, strahopetnost in hlapčevsko prilizljivost. Doživljaje dobrega vojaka Švejka je moč, trdijo, primerjati s Cervantesovim Don Kihotom.

Nič čudnega ni, da je skušala malomeščanska kritika v predvojni CSSR prezreti, zatajiti Švejka, ki je bil — to je ta kritika dobro razumela! — nič manj nevaren češki ali kateri koli drugi vojaški poveljni organizaciji kapitalističnih dežel, nič manj nevaren, kot je bil nevaren bivši avstro-ogrski vojski. Saj so bile naposled vse te vojske izrodki ali posestrime avstro-ogrskemu armade. Kljub vsemu so Doživljaji dobrega vojaka Švejka slavili triumfalni pohod po vsem svetu, postali so ljubljene naprednega človeka vsepovsod, prevedli so jih v 30 jezikov, jih neshetokrat dramatisirali, upodobili v filmu.

Ilustrator Doživljajev dobrega vojaka Švejka nam je avtorja tega dela takole opisal: »Hašek je zbujal vtis preprostega sinka iz dobre družine, rejenega, ki si neredi beli glavo s takšnimi ali drugačnimi problemi. Golobradi, skoraj žensko nedolžni obraz, iskrece oči — vse to je spominjalo bolj na navnega gimnazijca kot na genialnega satirika. Tako je človek mislil o Hašku vse do tlej, dokler ni spregovoril. Koj potem, ko se je rešil zablode,

pa je moral reči: »Glej ga navihanca!«

Vendar ne more noben opis tako dobro ponazoriti podobe Švejkovega avtorja kakor branje Švejka in njegovih številnih humoresk in satir, kjer srečujemo vsepovsod: živega, živahnega, neutrudljivega šaljivca in posmehovalca Haška v stoterih podobah njegovih junakov. Saj so Doživljaji dobrega vojaka Švejka (in tudi doživljaji v drugih satirah) v precejšnji meri avtorjeva avtobiografija in zvest posnetek njegovih lastnih doživljajev v usakdanjem praškem življenju in v avstrijski vojski ter ruskem ujetništvu.

Haškov nacionalni odpor zoper germanizatorsko Avstrijo se je kaj kmalu spremenil v zavedno sovražstvo proti slehernemu izkoriščevalskemu in tlačiteljskemu sistemu. Že kot 20-letnik je zahajal med češke rudarje in delil letake, ki so napovedovali zarjo revolucije. Kmalu pa je, razočaran, spričo kompromisarske in omahljive češke socialne demokracije, izgubil vero v možnost spremembe družbenega reda ter se, vsaj začasno, nekako zgubil v bohemstvu. Ko pa je kot proti-

Švejk kot sluga poročnika Lukaša — v filmu igrata R. Hrušinski in Sv. Beneš

skončati popisa vseh njegovih del, ker jih je objavljaval pod sto psevdonimi. Rokopisa dveh romanov sta se izgubila. Razen tega je kot glavni avtor sodeloval pri pisanju sedmih odrskih del.

Hašek si ni nikdar belil glave s filozofiranjem o umetnosti, pač pa se je v dveh feljtonih posmehoval pretiranemu subjektivizmu, elasti pa jokavi sentimentalnosti socialne literature. »Kdaj bomo naposled slišali pesnitve brez fraz, kdaj

Hašek (brez kape), poročnik Lukaš (z daljnogledom) in narednik Vanjek (sedi zada) v bojnem jarku v Galiciji

avstrijski legionar v Rusiji prišel v stik s pravo socialistično revolucijo, se je takoj po oktobrski revoluciji pridružil borcev Rdeče armade. Dve leti in pol je opravljal v domovini socialistične revolucije, v hujškanju zoper njega se niso odrekli nobeni podlosti, grozili so mu celo, da ga bodo ubili, in ga obrekovali kot kavarniškega brezdolžnega.

Obseg njegovih ustvarjanja pa je več ko samo glasno zankal njihovo obrekovanje, češ da je parazit. V svojem, sorazmerno kratkem življenju (1883—1923) je napisal poleg obširnega Švejka čez 1500 pripovedk, humoresk in satir, ki so bile objavljene v številnih časopisih. Doslej ni bilo še moči

bomo naposled prebrali socialno pripovedko, v kateri ni ne nehnega vzdihovanja, kdaj bo oktobrski revoluciji pridružil borcev Rdeče armade. Dve leti in pol je opravljal v domovini socialistične revolucije, v hujškanju zoper njega se niso odrekli nobeni podlosti, grozili so mu celo, da ga bodo ubili, in ga obrekovali kot kavarniškega brezdolžnega.

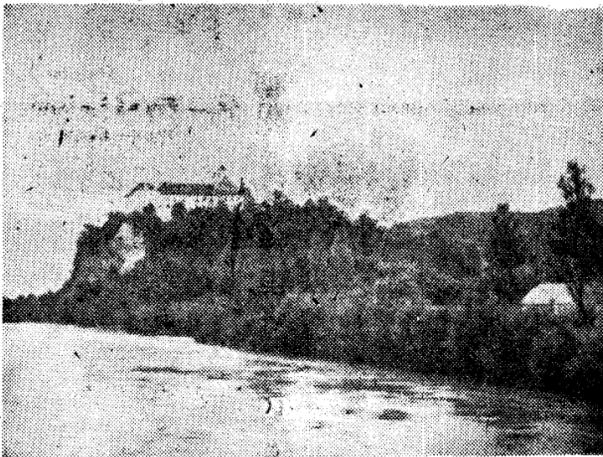
Lani so v CSSR praznovali dve obletnici, osemdesetletnico Haškovega rojstva in štiridesetletnico njegove smrti.

Jaroslav Hašek je kljub fiziološki smrti živ, tako zelo živ v svojem neumrljivem in genialnem posmehovalcu in revolucionarju Švejku, tako zelo živ, da bi le stežka našli pisatelja, ki bi ga bilo mogoče v tem pogledu primerjati z njim. Hašek je pač predobro vedel, da je eno izmed najučinkovitejših orožij človeka v borbi zoper vse, kar človeka ponižuje, zoper vse, kar skuša ustaviti kolo napredka, vprav smeh in posmeh.

Kulturni obzornik

Srečanje internirancev

V nedeljo, 7. junija, je bilo samo take, ki so jih še potrebovali za zaslivanja ali pa so čakali na usmrtnice. Doslej so bivši interniranci obiskovali posamezna taborišča. Toda tam so doživeli preveč hudega in ta taborišča so je nekdanja interniranka Marica tudi na tujem, zato so sklenili,

Frece-Zorko, sekretar sekcije za internirance pri Zvezi združenj borcev NOV okraja Celje.

Na gradu Borlu so med nacistično zasedbo štajerske imeli nekakšno zbirno taborišče. Tam so imeli zaprte naše ljudi, ki so čakali na transport v nacistična taborišča. Zaporji v Celju in Mariboru ter drugod so bili namreč mnogo premajhni za množico jetnikov, zato so v njih zadrževali

da se bodo sestali vsi skupaj pri nas, v domačem okolju, in to leto, ker bo drugo leto zaradi dvajsetletnice osvoboditve najbrž obilo proslav. Namen organizatorjev srečanja na Borlu pa je znova opozoriti javnost na grozoto, k čemu jih preživeli ljudje pod nacizmom, ter navezati stike s takimi bivšimi interniranci, ki se po vojni iz raznih razlogov še niso vključili v delo ZB.

Pravni nasveti

I. B. K. R. — Kot udeleženki narodnoosvobodilne vojne vam je ta doba priznana v dvojnem štetju. Podatek je pomankljiv, ker nam v pismu niste navedli, od kdaj vam je udeležba v narodnoosvobodilni vojni priznana v dvojnem štetju. Pritožujete se v svojem pismu, da vam že 18 mesecev obljublja, kako bodo uredili vprašanje vaše priznavalnine. Stari ste namreč 68 let, zaradi slabega zdravstvenega stanja ste za delo nezmožni, nimate pa nobenih rednih dohodkov za preživljanje. Zivite sicer pri hčerki, katere mož je župnik. Toda dohodki družine vaše hčerke so tolikšni, da ne more vzdrževati še vas. Iz vašega pisma je tudi razvidno, da nimate dovolj delovne dobe za upokojitvev po 73. členu 1. odstavka o pokojninskem zavarovanju. Vprašujete nas, ali ste upravičeni do priznavalnine oziroma do kakšnih drugih rednih dohodkov, ki jih dobivajo nekatere kategorije udeležencev narodnoosvobodilne vojne.

Kot smo že navedli, nam niste napisali, od kdaj ste ude-

leženka narodnoosvobodilne vojne. Po sedanjem pokojninskem sistemu so namreč za udeležence narodnoosvobodilne vojne določeni nekateri datumi. Vprašanja priznavalnine za udeležence narodnoosvobodilne vojne rešujejo posebne komisije za vprašanja borcev in invalidov občinske oziroma okrajne skupščine. Priznavalnine se dodeljujejo na osnovi odlokov, ki so jih sprejele občinske skupščine. V teh odlokih pa so navedeni podrobni pogoji, zlasti kar zadeva premoženjsko in zdravstveno stanje udeležencev narodnoosvobodilne vojne. Ker je to predpis obično, so ti odloki dokaj različni in se vprašanje priznavalnine v posameznih občinah različno rešuje. Odloka vaše občine ne poznamo, zato vam na vaše vprašanje ne moremo točno odgovoriti. Svetujemo pa vam, da se obrnete na upravni organ, pristojen za zadeve invalidov in borcev občinske skupščine, kjer vam bodo najlažje razložili, če imate pogoje za občinsko priznavalnino. Koristno bi bilo, da v vaši zadevi pri omenjenem

organu posreduje tudi krajevna oziroma občinska organizacija Združenja borcev. Opozoriti pa vas moramo tudi na možnost, seveda kolikor izpolnjujete zadevne pogoje, upokojitve po 80. členu zakona o pokojninskem zavarovanju. Upravni organ, pristojen za zadeve invalidov in borcev občinske skupščine, v podrobno študijski pozna navodila zvezne komisije, ki odloča o izjemnih upokojitvah. Z ozirom na to in ker verjetno tudi dobro poznate vaše razmere, vam bodo lahko povedali, če so dani pogoji za tako upokojitve.

C. K. C. — Vaši osnovni podatki so: ste udeleženec narodnoosvobodilne vojne od leta 1941 in vam je ta doba priznana v dvojnem štetju let, sedaj ste upokojeni in prejimate invalidsko pokojnino, ste 50% vojaški vojni invalid in nad 75% delovni invalid, imate štiri nepreskrbljene otroke v starosti od 4 do 16 let, nimate nobenega premoženja oziroma drugih rednih dohodkov, razen invalidske pokojnine. Zanima vas, če vam priznajo posebni dodatek, do katerega so upravičeni nekateri borci.

Verjetno gre pri vas za

zmoto, zlasti ker naša zakonodaja pozna le posebni dodatek k plači, do katerega so upravičeni nekateri udeleženci narodnoosvobodilne vojne pred 9. IX. 1943, seveda pod določenimi pogoji. Gre predvsem za udeležence narodnoosvobodilne vojne, ki so v rednem delovnem razmerju in imajo manjše dohodek kot 26.000 dinarjev po zveznem predpisu oziroma manjše dohodka kot 42.000 dinarjev po republiškem predpisu, ki je bil sprejet pred kratkim. Torej, do posebnega dodatka k plači niso upravičeni udeleženci narodnoosvobodilne vojne, ki so upokojeni. Kolikor pa gre za kak drug poseben dodatek, potem se to verjetno nanaša le na občinsko ali okrajno priznavalnino, ki jo v posameznih primerih pod določenimi pogoji dodeljujejo posebne komisije nekaterim kategorijam borcev. Zato vam svetujemo, da se glede tega obrnete na upravni organ, pristojen za invalidske zadeve občinske skupščine, ali pa na občinsko organizacijo Združenja borcev. Pri enem od teh dveh boste dobili točna pojasnila glede priznavalnine. Do posebnega dodatka k plači pa niste upravičeni, ker ste upokojeni.

BEGRADSKI VAMPIR

iz obveščevalčevih zapiskov

6

— Pripovedujte mi o sebi, — sem rekel.

Nekaj trenutkov je pomolčala, nato pa je pripovedovala, ko da bi brala že dobro znano knjigo. Rojena je bila v Beogradu. Nič posebnega se ni zgodilo v njenem življenju, dokler ni srečala mladega podporočnika Kresića. Poročila se je in se hitro razočarala. Njen mož je še naprej obiskoval svoje znanke.

— Potem pa je prišla vojna. Drugo lahko uganete, saj veste, da so ga ubili. Sama sem. Zdaj sem izgubila še brata. Nisem več sposobna žalovati za komerkoli. Me obsojate? — je nazadnje vprašala.

— Človek mora biti močan in ne sme se vdajati žalosti. — sem nedolžno odgovoril.

— In vaše življenje? — se mi je oddolžila z vprašanjem. Počasi sem ji pripovedoval o svojem kraju, o otroških letih in o šoli — vse kot je bilo. Potem pa sem nadaljeval z izmišljeno zgodbo o životarjenju med vojno in o želji, da dončam študije.

Nazadnje sem opazil, da sem jo pretental. Nežno me je gledala, a videlo se je, da je utrujena.

— Zdaj pa morate spat. Preden odidem, vam moram reči, da mi je bil ta večer prijetnejši od vseh, odkar sem v Beogradu, — sem ji dejal.

Pospremila me je in mi pristrčno stisnila roko. Odšel sem zadovoljen, ker sem bil toliko močan, da sem se odrekel podeljenju in odločen, da ne bom dovolil nikakršnega preveč intimnega odnosa s to privlačno vdovo.

Spanec mi dolgo ni zatisnil oči. V razmišljanja, o tem, kaj naj dalje ukrenem, se mi je vrnila podoba prijetne sobe, v kateri je ostala Smilja.

VEDELA JE ZA KLJAJICEVO SMRT

Smiljo sem videl skoraj vsak dan, toda izogibal sem se, da bi ostal zvečer z njo v sobi. Zato sem ukazal Zatezalu, naj zvečer prihaja k meni, da bi se učila. Predstavil sem ga Smilji in skupaj sva jo obiskovala.

Nekoga dne sem jo povabil na sprehod. Šla sva mimo Novega pokopališča.

— Pojdiva pogledat, — je predlagala.

Hodila sva po pokopališču drevedora in brala napise. Na nekem mestu je obstala. Pogledal sem grob in malo je manjkalo, da se nisem zdrznil, kajti pisalo je: »Tu počiva Katarina Kljajić, rojena Mitić... V spomin od užalostnega soproga Jovana.«

— Kje neki je njegov grob? — ji je ušlo.

— Čigav? — sem vprašal.

— Jovanov. Poznala sem moža ženske, ki je tu pokopana, — je odvrnila.

»Od kod ve, da ni več živ?« sem pomislil.

— Kaj ni več živ? — sem glasno vprašal.

— Ne. Pred kratkim so ga ubili. Pa to ni važno, — je odgovorila in krenila dalje.

— Vas vežejo na tega človeka kake spomini? — Ne dosti. Bil je samo znanec mojega brata in moža. Pred vojno sem živela v tej družbi. Med njimi je bil še kapetan kraljeve garde, neki Panta Vujić. Ne vem, kje je zdaj, — je pojasnila.

Zapomnil sem si to ime.

Komaj sem čakal, da bi šla domov, ona pa me je prosila, naj se sprehodiva še do Zvezdarne. Privolil sem v upanju, da bom od nje izvedel še kaj zanimivega. V Trnavski ulici sva šla mimo prodajalne krst. Obstala je.

— Za vas bi bilo treba kupiti posebno krsto, — se je nasmehnila.

— Za prevelike in grbave nimajo krst, — sem se pošalil.

Tedaj sem opazil človeka, ki naju je opazoval iz delavnice. Zazdelo se mi je, da ga od nekod poznam, a Smilja je krenila naprej in mi vzela priložnost, da bi si ga bolje ogledal. Zapomnil sem si samo hišno številko.

Sprehodila sva se do Laudonovega okopa, nato pa sva zavila k bulvarju. Privolila je, ko sem predlagal, naj se vrneva s tramvajem. Doma sem rekel, da grem v mesto na večerjo.

Kar se da hitro sem odšel k podpolkovniku Baltiću in se z njim o vsem pogovoril. Svetoval mi je, kje naj povprašam po Panti Vujiću.

Dve uri kasneje sem izvedel, da je ta človek izginil iz Beograda 1942. leta in da je bil v četniškem odredu v vzhodni Bosni. Dobil sem tudi majhno fotografijo nališpanega gardnega kapetana.

Se enkrat sem se oglasil pri Baltiću. Povedal mi je, da se zloglasni četniki, kot vse kaže, pritihoaplajo iz gora v Beograd in naprej.

— Pohiti s preiskavo. Nekaj mi pravi, da bi ti lahko našel kako pot k tej organizaciji. Varuj se Smilje, — se je nazadnje nasmehnil.

— Komaj se mi posreči, lepa je, — sem priznal.

— Vem, mlad si. A pazi, kaj delaš, — me je še enkrat opomnil.

Prepričan sem, da se niti on sam ni zavedal, kako upravičen je njegov opomin. Jaz sem to čutil. Morda je bila vsega kriva Olga, morda pa se jaz nisem znašel. Občutil sem, ko da je med menoj in seboj postavila nekakšno zapreko, mejo... Morda se je bala, da bi šel preko te meje, preden se poročiva. Jaz pa sem bil potreben nežnosti in poljubov. Bil sem osamljen sredi velikega mesta, polnega življenja.

Zaman so bili vsi moji obračuni s samim seboj. Otroštvo, ki ga nisem do konca preživel, mladost, ki je nisem živel in neprestane krvave bitke so preprečili, da bi se v meni normalno porajali in po logiki narave razvijali vsi občutki pa instinkti. Če bi morda zrasel v drugačnih pogojih, bi se morda stresel ob vsakem strelu, a razumel bi Olgo.

Srečal sem jo med njenimi vojnimi tovariši. Prijazna Poljakinja iz Varšave je bila takoj pripravljena za razgovor.

Tu pa ji je zmanjkalo besedi, čeprav govori lepo po nase. Čež nekaj časa pa je vseeno nadaljevala:

»Nisem hotela delati za okupatorja, da bi mu koristila, zato sem iskala priložnost za beg. Po enem letu so nas premestili na delo v Avstrijo. Tam sem našla stike z dvema mojima rojakoma in skupaj smo začeli iskati zveze za pobeg v Jugoslavijo. Veste, že doma v Varšavi sem veliko brala o vaših partizanih in o njihovih uspehih. Tudi pri nas smo ilegalci izdajali razne tajne časopise in tam je velikokrat pisalo o vas. Neke neznana sila me je vlekla, da bi videla vaše deželo in spoznala Jugoslavijo.«

Tudi v Avstriji se je Halina, kakor je Poljakinja ime, zdelo neumno, da bi delala za Nemce. Na novem delu, ki je bilo prav tako prisilno kot prej, se je veliko šikalo o jugoslovanskem »banditengebietu«, kakor so Nemci imenovali naša partizanska področja. Njena rojaka sta dobila novo zvezo s partizani. Dogovorili so se za pobeg preko Jesenic. Geslo in kje se dobijo s partizansko patruljo, vse je bilo zmenjeno.

»S ponarejenimi dokumenti smo se vsi trije pripeljali z vlakom do Jesenic, vsak v drugem vagonu. To je bilo potrebno zaradi ostre kontrole na nekdanji jugoslovansko-avstrijski meji. Okupatorji so se zelo bali, da ne bi kdo pobegnil iz Nemčije ali da ne bi kdo s te strani prišel vanjo. Na Jesenicah nas je na postaji čakal desetletni deček in nas peljal do samotne hiše pod hribom. Škoda, da se več ne spominjam imen teh ljudi. Tam so nam skuhali partizansko večerjo s polento. Potem nas je deček peljal do Mežaklje in nas po neki stezi same napotil v breg. Nekje sredi poti nas je čakala patrulja, dva fanta in eno dekle. Domenjeno geslo »Smrt fašizmu — svoboda narodu« smo že vedeli preko obveščevalca iz Avstrije in tako smo se hitro sporazumeli. Patrulja nas je odpeljala do zbirnega mesta, kjer sem prvič videla prostovoljce — partizane. No, kmalu smo bili v Prešernovi brigadi in še prehitro je prišlo do prvega boja. V brigadi sem postala bolničarka, saj sem znala obvezovati ranjence še iz Poljske.«

Kako ste se kaj življenja v naše partizansko življenje? Vam je jezik povzročal veliko težav?

»Ze prvi dan sem ugotovila, da sta si poljski in slovenski jezik podobna in prav hitro sem razumela vašo govorico. Sredi aprila 1944 sem že postala bolničarka 3. bataljona.«

»Znanci, borci, so mi povedali, da se je Halina udeležila vseh bojev in da so jo imeli zelo radi. Kmalu po novem letu 1945 pa je kot prostovoljec odšla v jurišni bataljon 31. divizije.«

»No, potem ko sem februarja 1945 prišla za bolničarko v jurišni bataljon, sem tam ostala do konca. Hitro sem spoznala, zakaj v tem bataljonu moja prednica ni mogla vzdržati. Bataljon je bil stalno v akcijah in to je zahtevalo od nas največje napore. Kljub temu sem zdržala do konca.«

Njeni bojni tovariši iz jurišnega bataljona pa so mi že prej povedali, da je bila vedno v prvih vrstah in da je delala noč in dan. Samo velika sila ji je dajala tak polet, saj je skrbela za ranjence do konca. Bila je pogumna borka.

»Najlepše doživetje je bilo, ko smo vkorakali v Trst. Prišla je svoboda, za katero smo toliko žrtvovali in čakali tako dolgo.«

Kar hudo se mi je zdelo, če bi pretrgal njene misli. Zakaj je Halina kot tujka toliko žrtvovala za svobodo. Halina je svetlozelena uniformi pa mi je povedala, da ni važno, kje se boriš, važno je le to, da veš, za kaj se boriš in da v to veruješ.

»Jugoslavija je postala moja druga domovina, saj me z njo vežejo mnoge vezi. Lepota partizanstva in njegove plemenitosti ter vse težave, ki sem jih preživela, so me premočno navezale nanjo. Kasneje sem se poročila, imam družino in govorim po vaše. No, nisem prav rekla. Govorim svobodno!«

Nekdanja bolničarka Halina je lani zvedela, da bo partizansko srečanje v Cerknem. Takoj se je odločila, da bo prišla. Komendant Tarzan in več drugih so jo prišli vabiti na dom. Prišla je. Vem, da je morala odložiti marsikak opravilo, da je lahko prišla. Ona pa je naša, naša borka, čeprav je prišla k nam od daleč.

A. CAMPA

Tankovski napad — iz vode

(NADALJEVANJE S 4. STR.)

ustrezne signale. V skrajnem primeru pa kak član posadke spleza na vrh cevi in od tod daje vodji tanka vse potrebne podatke o smeri vožnje.

PRIPRAVE ZA PODVODNO VOŽNJO

Odprtine nad motorjem zapirajo tik pred tem, ko se tank spusti v vodo. To pa zato, da se ne bi motor preveč ogrel, če bi mu prehitro odvzeli zračno hlajenje. Druge priprave pa lahko izvrše že prej, vendar ne predaleč od reke: popolnoma hermetizirani tank namreč lahko napravi po kopnem le kakih dvajset kilometrov dolgo pot, pod vodo pa največ tisoč metrov. Naj omenimo še to, da je posadki potrebno za hermetiziranje tanka dve do tri ure dela, za odstranitev dodatnih naprav za podvodno vožnjo pa poldrugo uro.

Ko tank pripelje na nasprotni breg reke, mora njegov voznik zmanjšati hitrost in s posebnim vzvodom — kar lahko stori, ne da bi mu bilo treba izstopiti iz tanka — odmašiti odprtine nad motorjem. Čeprav je cev zaprta z gumijasto prevleko, tank lahko začne streljati s probojnimi granatami takoj po prihodu iz vode. Tudi kupola se lahko vrtil, ne da bi jo pri tem kakorkoli oviral gumijasti vložek, ki je vložčen med njo in spodnjim delom tanka.

OPREMA ZA REŠEVANJE POSADKE

Prav lahko se zgodi, da se tank med vožnjo po rečnem dnu pokvari ali pa ne more izpeljati iz globokega blata. Ali to pomeni neizogibno smrt njegove posadke? Ne, saj so konstruktorji predvideli tudi to možnost.

Vsak član posadke dobi pred vožnjo po rečnem dnu izolirni aparat in rešilni pas. Izolirni aparat je namenjen za obnovljanje zraka, ki ga vdihava posadka. Če bi posadka morala iz kakršnegakoli razloga zapustiti tank, je treba najprej aktivirati tako imenovano regenerativno cedilo, potem pa, ko se tank napolni z vodo in se zunanji pritisk izravna z notrašnjim, odpreti vrata in izplavati na površino reke.

Regenerativno cedilo je napolnjeno s posebnimi snovmi, ki vsrkavajo ogljikov dioksid in vodne hlape. Maska za obraz je tako pripravljena, da je moč dihati le skozi usta. Zrak, ki med dihanjem prihaja iz pljuč, gre skozi cedilo, kjer se izločijo vodni hlapi in ogljikov dioksid, nato pa se v posebnih gumijastih balončkih pomeša s kisikom, da bi ga bilo moč ponovno vdihavati.

S kijuke in klina

Neki francoski kmet je po svoji smrti zapustil dve oporočni pismi. Prvo pismo so morali odpreti pred pogrebom. Oporočnik je v njem določil, da ga morajo pokopati ob petih zjutraj. Pogreba se je udeležilo samo pet njegovih starih, zvestih prijateljev. Kdo bi pač tako zgodaj vstajal, da bi pospremil na zadnji poti muhasta steza znanca? Je menila večina njegovih znancev. Oporočnik pa je v drugem pismu vse svoje, precjé veliko premoženje zapustil »tistim, ki so se udeležili pogreba.«

Novodobna zgodba o jagnjetu, ki je volku kalilo vodo... »Povzročitelji nesmiselne iztrebljevalne vojne proti Nemčiji so bili verolomni Angleži, veličavca Poljska in krvočolna Roosevelt.« — je »ugotovil« v svoji knjigi »Izšla je vojna« Amerikan Hogan, ki ni mogel sprva zanjo v ZDA dobiti založnika ter je rokopol postal v Zahodno Nemčijo, kjer so knjigo z velikanskim veseljem takoj izdali — ne samo enkrat, marveč, doslej, že v štirih izdajah. Se več: zahodnonemško Društvo za znanstveno pospeševanje zgodovine je Hogana celo nagradilo z Ranketov nagrad (10.000 mark) je mar, spričo tega, tudno, če so zahodnonemskemu prometnemu ministru zrasle perutnice ter je na nekem zborovanju reševanjstov terjal priključitev »Sudetov k Nemčiji in zagovorjal tezo, da je Münchenski sporazum iz 1938. leta še vedno pravno veljaven?«

POSTEN ZAPORNIK Italijanski zapornik Umberto Valle je pobegnil iz policijskega zapora z lisicami na rokah. Valle je vrnil policiji lisice po pošti. V spremnem pismu je sporočil policiji: »Jaz nisem človek, ki bi si mogel prilastiti državno imetje...«

»Kako je moč izhajati s »fom?« se imenuje knjiga, ki je napisala neka nizozemska tajnica. Le-ta poučuje na 200 straneh svoje mišje tovaršice, kako je treba dopisovati, kako vzdrževati zveze s klienti. Najbolj zanimivo pa je poglavje, v katerem avtorica razodeva skrivnost, kako se morata braniti »zlasti če sta mladi in ljubki, pred nakanami svojega šefa.« To poglavje se začenja takole: »Pred tremi leti, ko moj šef in jaz nisva še bila, — moč in žena...«

Ljubezem do živali. Britanski časnik »Daily Mail« je objavil tole novico: »Na kiji nekoga letala »Komet«, ki je priletelo iz Najrobija v London čez Bengazi, se je držal jedilni polž. Najdeno žival so izročili Britanskemu kraljevskemu društvu za varstvo živali.«

Da bi pomagali, če bi komu prišlo slabo... Ameriška telefonska in telegrafska družba je delila v toaletnih prostorih namestiti avtomatične fotografske kamere, ki snemajo vsakeh 7 sekund. Delavci in nameščenci so iz protesta zoper tako »ganljivo skrbno« nadzorstvo stopili v stavko. Družba je sporočila, da je po njenem mnenju stavka neupravičena, ker so delavci, ki so v toaletnih prostorih instalirali fotografske kamere, izdali delavcem in nameščencem omenjene družbe, da so kamere namenjene namestiti napačno, t. j. tako, da ne bodo moglo dobro snemati...«

KDOR DRUGIM JAMO KOPLJE... Bivši zahodnonemški kancler Adenauer je protestiral pri predsedniku zveznega zbora dr. Gerstenmayerju, češ da ni bil obveščen o nekem važnem vprašanju, čeprav je poslanec. Dr. Gerstenmayer mu je odgovoril: »Saj ste svojačasno prav vi, ko ste še bili kancler, uvedli takšno prakso...«

Cudni okusi. Na neki nedavni dražbi v Parizu je bila izključna cena giljotinske sekire 600.000 fr. Sekiro je napolned izdražil »srečnejš«, ki je plačal zanjo — milijon 400.000 fr. Sekira je doletel pripadaja neki »umetniški« zbirki... Po trditvi nekaterih se je to sekiro do 1893. leta odsekalo več ko 1000 človeških glav.

Večje specializirano podjetje za razsvetljavo

nudi sodelovanje več kvalificiranim in polkvalificiranim

- ELEKTROMONTERJEM
- KLJUČAVNICARJEM in
- PLESKARJEM

Plače po učinku. — Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Začasna in stalna stanovanja obstajajo dobre možnosti. Ponudbe pošljite na:

JAVNA RAZSVETLJAVNA LJUBLJANA, Poljanski nasp 42

Junak Stanko
Riše: Evgen Sajovic
Piše: Ivan Jan

70. Janez in Stanko sta sklenila: »Pustiva jih v bližino in delajva se, kakor da sva mrtva! Ko bodo čisto blizu, vrževa bombe in se poskusiva prebiti. Morda se bodo začeli tolči med seboj?« Stanko je pripravil puško, a takoj obupano ugotovil: »Samo tri naboje imam!«

71. Med padlimi, ki so podlegli na obeh straneh, so lezli naprej do zob oboroženi Nemci. Boj je bil zares srdit, zakaj po okolici so ležala razmetana trupla; oblečalo je najmanj deset Nemcev, a kaj, ko jih je bilo kot listja in trave.

72. Zdaj je začelo pokati od strani. Janez in Stanko pa sta se napetih misli in teles pripravljala na nenaden preboj! Stanko se je pripravil, a ker so bili najdržnejši Nemci že čisto blizu, je vzkliknil: »Janez! Streljaj! Ti imaš brzostrelko! Daj, če ne bodo naju!« Toda od tam, kjer je ležal Janez, ni bilo nobenega odgovora več.

Trgovinska bilanca z inozemstvom. Naša barvna metalurgija, naše ladjedelništvo, naša cementna industrija in industrija gradbenega materiala, lesna, kožna, čevljarstva, živilska in tobakna industrija imajo v inozemstvu aktivno trgovinsko bilanco. Druge industrije, kot npr. premogovna in naftna industrija, črna metalurgija, kovinska in elektroindustrija, kemična, tekstilna industrija in industrija gume, za zdaj še vedno več kupujejo kot prodajajo ter so v zunanji trgovini deficitne.

31. mednarodni novosaški poljedelski sejem je letos obiskalo okrog pol milijona ljudi. Tudi sklenjeni trgovinski posli pričajo o velikem sejenskem uspehu, saj presegajo sklenjene pogodbe vsoto 42 milijard dinarjev.

Jugoslovanska mesta, v katerih se je število prebivalstva od 1953. do 1961. l. procentualno najbolj povečalo, so: Loznica, Mladenovac, Nikšić, Priština, Svetozarevo, Trogir in Zadar. V teh mestih se je število prebivalstva povečalo najmanj za 50, v Loznici in Nikšiću pa celo za 100 procentov.

Sumadijska »pagoda«. V vasi Brzan blizu Lapova stoji cerkev iz časov kneza Miloša. Zgrajena je bila 1823. Zanimivo je, da ima cerkev skodlasto streho v obliki indij-

Rojen je bil na Jesenicah na Gorenskem v revni proletarski družini. Svet, ki ga je imel okoli sebe, krivice, ki jih je videl in občutil, ga je gnalo k izpovedovanju: postal je delavski pesnik in pisatelj. Vse, kar je napisal, bodisi pesmi, črtice, novele ali igre, so bile zajete iz delavskega življenja. Ze v mladosti pa se je bil vključil v napredno delavsko gibanje, ki je po okupaciji preraslo v narodnoosvobodilni boj. Kot aktivist OF, zlasti pa kot komunist, je bil aretiran in ustreljen v Šentvidu nad Ljubljano. — Kdo je bil?

Mnogim Slovincem je ta kraj v bridkem spominu. In ni čudno, saj je bila to, v nekdanji ženski kaznilnici, med drugo svetovno vojno največja okupatorjeva mučilnica zavednih Slovencev. Ta kraj je bil sicer nekoč zelo znan po lepi okolici in po zgodovinskem gradu Kacijanarjev, o čigar moči še danes govorijo mogočne razvaline. Kraj pa se je po svoje proslavil med zadnjo vojno, o čemer govori pokopališče talcev. — Kaj prikazuje naša slika?

V tej hiši majhnega kmeta v Kumrovcu se je rodil eden najbolj znanih ljudi sodobne Jugoslavije. Ze mlad je moral za kruhom. V Sisku se je izučil za ključavničarja. Pozneje se je zaposlil v Zagrebu ter se kot revolucionar vključil v delavsko gibanje. Delal je tudi v Kamniku in v raznih tovarnah na Češkem. Med prvo svetovno vojno je bil na Gališki fronti ujet od Rusov. Po vojni, ko se je vrnil v Jugoslavijo, je postal najuglednejši partijski voditelj. Kot tak je jugoslovansko ljudstvo vodil skozi revolucijo v svobodo in zmago. Kdo je?

Svojo politično aktivnost je začel v Celju, kjer je bil leta 1937 sprejet v KPS. Kmalu je postal član okrožnega komiteja. Leta 1940 je prišel v Ljubljano kot ilegalni vodja partijske tiskarne v Tacnu. Ilegalnim tiskarnam je posvetil svoje moči tudi po okupaciji. Bil je sodelavec Toneta Tomšiča. Leta 1942 je postal član PK za Stajersko in namestnik politkomisarja IV. operativne cone. 15. junija 1943 so Nemci napadli štab in med reševanjem smrtno ranjene Vere Slandrove je padel tudi sam. — Kdo je bil?

Dobro je, če veste...

ske pagode (budističnega sve-tišča). To je edina cerkev s tako streho v vsej Sumadiji ter je zaščiten kot kulturni spomenik.

Ogromne Kovinske rezerve na dnu Tihega oceana. Neke komisija mineraloškega in-stituta kalifornijske univerze je, pe nedavno opravljenih raziskavah, izdala poročilo, v katerem navaja, da so na dnu Tihega oceana največje kovinske rezerve. Raziskave, opravljene na 36 različnih mestih, dokazujejo, da pride na kvadratni kilometer dna v največjem oceanu po 21.000 ton mangana, niklja, kobalta in bakra. Pridobivanje teh kovinskih zakladov iz morja bi bilo, po računih ameriških strokovnjakov, za okrog 66 odstotkov cenejše kot kopanje rude v rudnikih.

ODGOVORI
NA »Znanje in spomin«
Tone Čufar.
Hodnik z vhodi v »celice smrti« v begunjskih zaporih
Predsednik republike Josip Broz-Tito
Dušan Kraigher-Jug

Kako je bil ranjen tovariš Tito

Vrhovni komandant narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije tovariš Tito je bil ranjen 9. junija 1943. leta, v času, ko je divjal sovražnikova peta ofenziva.

Sedmega junija popoldne se je vrhovni štab s tovarišem Titom spustil z Dragoš sedla proti Sutjeski, ponoči pa je pri vasi Suhi prešel na nasprotni breg te planinske reke. Nemci so takrat že dva dni nenehno napadali in skušali zapreti komaj šest kilometrov široko luknjo, skozi katero so se prebijale naše enote.

Osmega junija je že vse tako kazalo, da se jim bo namera le posrečila. Na Barah, kjer je bil sovražnikov pritisk najhujši, so borci 2. dalmatinske brigade padli drug za drugim, vendar se brigada ni umaknila s položaja. Ob tej priložnosti so poslali vrhovnemu štabu sporočilo: »Nemci prodirajo s čedalje močnejšimi silami in so čedalje trdovratnejši. Izgubili smo že dve tretjini borcev, vendar računajte na nas, ko da bi bili še vsi.« Tedaj je bil vrhovni komandant le tri kilometre za položaji 2. dalmatinske brigade.

Po dolgem pohodu skozi temno noč je vrhovni štab 9. junija zjutraj prispel na Milinklade. To je manjša planjava, poraščena z bukvami, ki so jih prejšnjega dne močno oklestile eksplozije letalskih bomb. Na tem kraju je bilo

grlo, po katerem so se umikale naše enote, komaj še tri kilometre široko in zato so Nemci še toliko trdovratneje jurili, njihova letala pa so nenehno obmetavala naše borce z bombami.

Prav tedaj, ko je kolona s tovarišem Titom prišla na Milinklade, so priletela nemška ogledniška letala in odvrkla precej bomb. Ko je bilo njihovega bombardiranja konec, je Tito ukazal komandantu 4. črnogorske brigade, naj z brigado krene proti Zamrstenju. V tistem hipu pa so se v zraku iznenada pojavili bombniki. V gozdu razen dreves ni bilo nobenih drugih zaklonov. Tito se je umaknil za najbližje porušeno deblo. Zraven njega pa so legli ob debela člani spremstva. Tam so bili tudi člani zavezniškega vojaškega poslanstva, ki so bili v teh dneh prispeli v vrhovni štab.

Takoj nato je vso planjavo prekril dim. Eksplozije bomb so dvigale v zrak drevje, prst, kamenje in ljudi. Borcem je zaradi silovitega zračnega pritiska zastajal dih. Šele potem, ko so eksplozije ponehale, so videli tovariša Tita, kako vstaja in stresa prst s sebe. Bomba, ki je padla na štor zraven njega, je ubila britanskega kapetana Billa Sturta, ranila pa je še nekega drugega člana zavezniškega vojaškega poslanstva. Ubit je bil tudi Titov spremljevalec Djuro Vu-jović in še nekaj borcev iz 3. čete zaščitnega bataljona, medtem ko je drobec bombe prebil Titu levo roko. Večji drobec pa je ubil Titovega psa, ki je med bombardiranjem legel čezenj in ga tako obvaroval najhujšega.

Tito je šele kasneje občutil bolečine v roki, ki so mu jo nato obvezali. Še istega dne je vrhovni komandant ukazal, naj enote zavarujejo prehod v smeri Katuništa, Lučkih Koliba in Balinovca, da bi brigade pohitele proti severu in tako prišle na varno.

Na dopustu, ob morju all v planinah, naj vas spremlja osvetojuča cigareta

NORD filter
TOBAČNE TOVARNE
V LJUBLJANI

NORD FILTER

DVAJSETLETNICA VELIKE INVAZIJE

Francija, zavezniki in ves svet se te dni s ponosom spominjajo invazije zavezniških čet v Normandiji, ki je mnogo pripomogla k hitrejšemu razvoju dogodkov v drugi svetovni vojni. Bilo je leta 1944. Zavezniki, ki so se izkrcali 6. junija, so do 17. junija spravili na petero izkrcevališč v Franciji 598.563 mož, 89.282 vozil in okoli 200.000 ton vojaške opreme in streliva. — 15. junija pa so Nemci začeli svoj zadnji podvig: s postojank ob Rokavskem prelivu so začeli streljati na Anglijo z leteličnimi bombami.

»Trije veliki« so že na teheranskem posvetovanju sklenili vse potrebno glede invazije v Zahodni Evropi. Po načrtih se je bilo treba izkrcati na precej obsežnem delu obale, ustvariti mostišča za veliko množino vojaštva in tako zagotoviti prodor proti vzhodu. Ker je bilo osnovno geslo invazije: sovražnika presenetiti, so priprave potekale v največji tajnosti. V Angliji je bilo celo omejeno gibanje diplomatov in strogo prepovedano gibanje civilistov v obmorskem pasu.

Zavezniki so z vsemj mogočimi zvijačami mešali Nemcem streno. Ena teh zvijač so bile tujnavidne priprave za izkrcanje pri Calaisu, da bi sovražnik koncentriral sile na tem področju. Prav tako je bilo treba pri resničenem izkrcavanju v Normandiji napraviti vtis, da gre le za diverzantski napad, ki naj bi odtegnil sovražnikovo pozornost na morebitno izkrcavanje čez Pas de Calais. In tej zvijači so Nemci pošteno nasledili.

Večmesečne letalske priprave so bile uvod v invazijo. Najprej so bombardirali tovarne lovskih letal, nato železniška vozlišča in ceste. Neposredno pred invazijo pa so razbili vse mostove na Seiji in Loiri ter obrežne obrambne naprave.

Izkrcanje se je začelo 6. junija 1944. Najprej so spustili tri padalske divizije na področje Caena ter na polotok Contentin. Potem je — ob sodelovanju vojnega brodogradila in okoli 11.000 letal — 4000 zračnih trdnjav prepeljalo čete. Pravčasne okrepitve in preskrba že izkrcanih čet so bile v tem času odločilnega pomena. V petih dneh je že bilo tu 16 zavezniških proti 14 nemških divizijam. Siloviti boji so bili zlasti za mostišče na polotoku Contentin in za pomembno pristanišče Cherbourg.

Da je invazija razmeroma srečno potekala, je bil vzrok v posrečeni zvijači: Nemci so, v bojazni, da bo glavna invazija pri Calaisu, zadržali šest tednov svojo XV. armado severno od Seine. Ko pa so se zavedli, je bilo že zdavnaj prepozno: zavezniki so že prodirali proti Parizu. Tudi Rommel ni več zmozel čudežev: njegova vojska, ki je bila tepena ob vsaki protiofenzivi, se je v popolni zmedbi in zmešnjavi upikala preko Loire in Seine in tudi Somme. Napredovanje zaveznikov je šlo kot vihar: v dobrem tednu sta dve angleški armadi prehodili 320 km in osvobodili severno Francijo. V začetku septembra so bili zavezniški že v Lilleu in Bruslju. Prva ameriška armada je zavzela 7. septembra Liège. III. pa Nancy. V komaj 100 dneh sta bili osvobojeni Francija in Belgija.

»TV 15« izhaja vsak teden. Izdaja ga predsedstvo Zveze združenih borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Lj., Beethovnova 10/II — Tisk in klisje: CZP »Ljudska pravica«, Ljubljana. — List ureja uredniški odbor. Letna naročnina znaša 800 dinarjev, posamezna številka stane 20 dinarjev. Naročnino pošiljajte na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, prtlj., p. predal 598/XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 600-11/608-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik »TV 15« 21-901, tajništvo in novinarji »TV 15« 22-313, uprava »TV 15« 22-607 Rokopisov ne vračamo.

Karbon PAPIR

Aero